

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 15 ΜΑΪΟΥ 1966 | ΑΡ. 10

ΩΣ ΤΑΧΙΣΤΑ

Ἐπὴρξάμεν ἀπολύτως σαφεῖς, ὡς πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ σοβούντος Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία γαλακτοτροφοῦσα τὸν λαόν μας ὑπὸ τὸν σωτηριώδη νόμον τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, εἶναι, ὡς γνωστόν, ἀπηρτισμένη εἰς ὀλομελές καὶ ἄρτιον σῶμα, ἔχον μόνην κεφαλὴν τὸν Χριστόν. Ἀπέναντι δὲ τῆς Πολιτείας διάγει κατὰ τὸν νόμον τῆς ἰσότητος. Ἰσότητος ὅμως ἀληθινῆς καὶ γνησίας, καὶ «ἐχούσης τὸ κατ' ἀξίαν», ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Καὶ οὔτε κοσμοδουλος ὑπῆρξε καὶ εἶναι. Ἀλλὰ οὔτε καὶ καταπτοεῖται χαμαιζήλως ὑπὸ τοῦ τύφου τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Ἀλλὰ σχολάζουσα συνεχῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ εἰς τὴν ὑπερκόσμιον ἐξουσίαν τοῦ ἁγίου Θυσιαστηρίου, μίαν μέριμναν ἔχει, νὰ τηρῇ ἀσινῆ καὶ καθαρῶτατον τὸν νόμον τῆς Χάριτος· καὶ ν' ἀποδίδῃ ἐκάστοτε «τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».

*

Δυστυχῶς ὅμως—διὰ πάντα ἐχεφροῦντα—ἀντίθετος ὅλως ἐμφανίζεται ἡ στάσις τῆς Πολιτείας, ἡ ὁποία συνεχίζει ἀκάμπτως τὴν ἐμμονὴν τῆς εἰς στείρας πολιτειοκρατικὰς ἀντιλήψεις, βεβηλούσας αὐτόχρονα τὴν πνευματικὴν καὶ θεόδοτον τῆς Ἐκκλησίας ἐξουσίαν. Οὕτω δέ, ἐνῶ ὅλοι αἱ ἐνδείξεις ἐπειθον, ὅτι ἀνεζητεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἡ ἔξοδος ἐκ τοῦ Λαβυρίνθου, εἰς τὸν ὁποῖον οικειοθελῶς εἰσῆλθον, ὑπετροπίασε καὶ πάλιν τὸ κακόν. Καὶ ἐπιδεικνύεται, ὅλως ἀνεπιτρέπτως, βαρεῖα καὶ πλατυκράσπεδος ἡ κοσμικὴ ἀκατανοησία.

*

Λυπούμεθα διὰ τοῦτο βαθέως καὶ εἰλικρινῶς. Καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον σπανίως ἀληθῶς εἰς τὴν ἱστορικὴν ζωὴν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας μας ἐξεδηλώθη τόση σύνεσις, τόση ἀγαθοεργὸς διάθεσις, τόση κατανόησις τῶν δυσχειμέρων περιστάσεων ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελοῦμεν, καὶ τόση ἀνεξίκακος καὶ χριστιανικωτάτη πραότης, ὅσην ὑπὸ τὴν φωτεινὴν ἡγεσίαν τοῦ πολιοῦ Προκαθημένου τῆς ἐπιδεικνύει ἡ σεπτὴ ἡμῶν Ἱεραρχία, ἀπέναντι τῆς ὕβρεως τῶν κρατούντων. Λησμονοῦν δυστυχῶς οὗτοι καὶ τὴν ὑψηλὴν τῆς ἀποστολῆς· καὶ ὅτι αὐτὴ διεφύλαξε καὶ διέσωσε τὸν πατριὸν χαρακτῆρα τοῦ Γένους μας· καὶ αὐτὴ διέπλασεν ἀδούλωτον καὶ μισοτύραννον τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν· καὶ τοῦτο, ἐνῶ βαρυτάτας ἐφορτίζετο τὰς ἀλύσσεις τῆς τυραννίας. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι· ὅτι «χωλαίνομεν ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις», κατὰ τὸν ἀρχαῖον ποιητὴν. Διότι καὶ τὸ ὕψος τῆς ἱερωσύνης καταφρονεῖται, καὶ ἡ τάξις τῆς Πολιτείας ταράσσεται.

*

Ἄς προσέξουν ὅμως. Διότι ἀναμφισβητήτως, εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἔθνος ἐξαμαρτάνει οἰοσδήποτε συντελεῖ εἰς τὴν κολόβωσιν καὶ τὴν καταδούλωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας. Καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ὅλως ἀπαράδεκτος αὐτὴ στάσις, συνεχιζομένη, οὐδὲν ἄλλο ἀπεργάζεται καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο ὀδηγεῖ, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ συνειδητοποιηθῇ μαζικώτερον ἢ ἀνάγκη ριζικωτέρας μεταβολῆς εἰς τὰς με-

ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 1302
 Διεκπ. 446

Ἀθήνησι, 7 Μαΐου 1966

Πρὸς

τὸν Ἐξοχώτατον Ὑπουργὸν
 Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων

Ἐξοχώτατε Κύριε Ὑπουργέ,

Δι' ἐπανελημμένων ἐγγράφων καὶ διαβημάτων πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἡ Ἱερά Σύνοδος ἠτήσατο τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος διὰ τῆς ψηφίσεως Διατάξεως, κυρούσης τὴν ὑπ' ἀριθ. 184/65 Πρᾶξιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προέβη εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν νέων Μητροπολιτῶν καὶ εἰς τὰς δύο μεταθέσεις.

ταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας σχέσεις. Διότι ἀποτελεῖ ἀνεπίτρεπτον πρόκλησιν. Καὶ ἐμφαίνει ἀπροθυμίαν ἐξευρέσεως λύσεως. Ἴνα μὴ εἴπωμεν στεριότητα δημιουργικῆς δυνάμεως καὶ ἀτονίαν πίστεως πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας καὶ τὴν ὑψηλὴν τῆς ἀποστολῆν.

Καὶ τοῦτο, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπιβάλλεται νὰ ἐπανελεθῆ εἰς τὸν τόπον αὐτόν, τὸν τόσον ταλαιπωρηθέντα καὶ ταλαιπωρούμενον, ἡ ἔννοια τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς τάξεως ἐν παντί. Καὶ ν' ἀντιμετωπισθῶσι δυναμικῶς καὶ δημιουργικῶς αἱ ἀντιπνέουσαι πανταχόθεν ἀποσυνθετικαὶ τάσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας καταγιζόμεθα.

*

Καὶ τοῦ ὠραίου καὶ Ἑθνοσωτηρίου τοῦτου ἀγῶνος ἡ πνευματικὴ ἡγεσία καὶ τελεταρχία ἀνήκει εἰς τὴν ἁγίαν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας. Ἡ ὁποία διὰ τοῦτο, δέον ν' ἀποκατασταθῆ, ὡς τάχιστα, εἰς τὴν ἱεροπρεπεστάτην καὶ θεοδίδακτον οἰκονομίαν τῆς Εὐαγγελικῆς νομοθεσίας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ἐπειδὴ δυστυχῶς δὲν κατέστη τοῦτο μέχρι σήμερον δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ παρατείνεται ἔνεκα τούτου, ὡς μὴ ὄφελον, ἡ ἐκκρεμότης τῆς τακτοποιήσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ζημίᾳ τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτῆς, ὅπως λήξῃ τὸ χρονίσαν τοῦτο ζήτημα καὶ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47, 48 καὶ 49 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 92/1961 Β. Διατάγματος «περὶ κωδικοποιήσεως εἰς ἐνιαῖον κείμενον τῶν περὶ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἰσχυροσῶν διατάξεων...» δι' οὗ τροποποιεῖται τὸ ὑπ' ἀριθ. 3830/58 Νομοθετικὸν Διάταγμα, παρακαλεῖ ὅπως ἐνεργήσητε τὰ δέοντα διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν σχετικῶν Διαταγμάτων ἀναγνωρίσεως καὶ καταστάσεως τῶν ἐκλεγέντων Σεβ. Μητροπολιτῶν, τὴν ἔκδοσιν τῶν ὁποίων ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία ἠτήσατο διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. Σ.Π. 3040/1035/22-11-1965, 3041/1036/22-11-1965, 3080/1055/24-11-1965, 3081/1056/24-11-1965, 3078/1053/24-11-1965, 3082/1057/24-11-1965, 3083/1058/24-11-1965, 3084/1059/24-11-1965, 3085/1060/24-11-1965, 3086/1061/24-11-1965, 3077/1052/24-11-1965, 3079/1054/24-11-1965, 3087/1062/24-11-1965, 3088/1063/24-11-1965, 3089/1064/24-11-1965, 3091/1066/24-11-1965 καὶ 3090/1065/24-11-1965 ἐγγράφων Αὐτῆς.

Κύριε Ὑπουργέ, οὐδεμία χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προβάσα εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν 17 Μητροπολιτικῶν Ἑδρῶν, ἐνήργησε διοικητικὴν πράξιν, τοῦτέστιν ἤσκησεν ἀποφασιστικὴν ἀρμοδιότητα ὡς Ν.Π.Δ.Δ.

Κατὰ τῆς τοιαύτης διοικητικῆς πράξεως τῆς Ἱεραρχίας οὐδεμία ἡσκήθη προσβολὴ ἐπὶ ἀκυρώσει ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐντὸς τῆς ὑπὸ μνησθέντος Διατάγματος τασσομένης ἐξηκονθημέρου νομίμου προθεσμίας, ἔνεκα δὲ τούτου ἀποβαίνει ὑποχρεωτικὴ ἡ ἔκδοσις τοῦ Β. Διατάγματος περὶ καταστάσεως καὶ ἀναγνωρίσεως τῶν ἐκλε-

γέντων καὶ μετατεθέντων Σεβ. Μητροπολι-
τῶν.

Ἐπιλαμβανόμεθα καὶ αὐθις τῆς εὐκαιρίας
να ὑπομνήσωμεν Ὑμῖν, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ πράξις
τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξεν ἐνιαία τόσον διὰ
τὰς προαγωγὰς τῶν 13 Ἀρχιμανδριτῶν καὶ
τῶν δύο Βοηθῶν Ἐπισκόπων, ὅσον καὶ διὰ
τὰς δύο μεταθέσεις, ὡς ἐνιαία δὲ πράξις
δέον να ἀντιμετωπιισθῇ παρ' Ὑμῶν ἄνευ οὐ-
δεμιᾶς διακρίσεως.

Ὅθεν, ἐν συνεχείᾳ τῶν καὶ προφορικῶς
ἀναπτυχθέντων Ὑμῖν παρὰ τῆς Συνοδικῆς
Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν τελευταίαν μεθ' Ὑμῶν
σύσκεψιν αὐτῆς, παρακαλοῦμεν, ὅπως προ-
βῆτε εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν ὡς εἴρηται Βασι-
λικῶν Διαταγμάτων, συνωδὰ ταῖς διατάξεσι
τοῦ μνησθέντος Βασιλικοῦ Διατάγματος περὶ
κωδικοποιήσεως εἰς ἐνιαῖον κείμενον τῶν «περὶ
Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἰσχυροσῶν διατά-
ξεων...» πρὸς τερματισμὸν τοῦ χρονίζοντος
Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος.

Ἐπὶ τούτοις ἐπευλογοῦντες Ὑμᾶς πατρι-
κῶς, διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότη-
τος διάπυρος πρὸς Κύριον εὐχέτης

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
- † Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φ. Φ. ΚΥΡΙΑΛΟΣ
- † Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΜΕΘΟΔΙΟΣ
- † Ὁ Καλαβούτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ
- † Ὁ Μαρωλείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ
- † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ
- † Ὁ Δρυϊνουπόλεως ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
- † Ὁ Σισανίου ΠΟΛΥΚΑΡΙΠΟΣ
- † Ὁ Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ
- † Ὁ Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς
Ἀρχιμ. Σεβαστιανὸς Ἀσπιώτης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 240/65, 739/66

Ἀθήνησι, 11 Μαΐου 1966

Πρὸς

Τὸν Ἐξοχώτατον κ. Ὑπουργὸν Δικαιοσύνης

Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ,

Ἀπαντῶντες εἰς τὰ: 1) ὑπ' ἀριθ. 9411/

6-2-1965 καὶ ὑπ' ἀριθ. 184/11-3-1966 ἔγ-
γραφα ὑμῶν, δι' ὧν, ἀναφερόμενοι εἰς προ-
γενέστερα τοιαῦτα, ἐζητεῖτε τὰς ἀπόψεις τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ
διαζυγίου τῶν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν διαστάσει
τελούντων συζύγων, καὶ 2) εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ.
36132/2-4-1966 ὁμοίως ἔγγραφον ὑμῶν, δι'
οὗ ἐπανερχόμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀνωτέρω
θέματος διαβιβάζετε ἅμα τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ
πρότασιν νόμον «περὶ ἀκυρώσεως ἐνὸς γάμου
τοῦ τριτογάμου συζύγου», κατατεθείσαν εἰς
τὴν Βουλὴν, μετὰ τῆς σχετικῆς εἰσηγητικῆς
ἐκθέσεως καὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπὶ τῆς Δι-
καιοσύνης Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ
παρακαλεῖτε ὅπως γνωσθῶσιν ὑμῖν αἱ ἐπὶ
τοῦ ἐν λόγῳ θέματος ἀπόψεις τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Ἑλλάδος, συνοδικῆ ἀποφάσει γνω-
ρίζομεν ὑμῖν τὰ κάτωθι:

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος, ἐν ταῖς συνεδρίασι Αὐτῆς τῆς 5
καὶ 7 ὁδεύοντος μηνός, λαβοῦσα ὑπ' ὄψει:
1) τὰ ὡς ἀνωτέρω ἔγγραφα ὑμῶν περὶ τοῦ
θέματος τοῦ διαζυγίου τῶν ἐπὶ μακρὸν χρό-
νον ἐν διαστάσει τελούντων συζύγων καὶ περὶ
ἀκυρώσεως ἐνὸς γάμου τοῦ τριτογάμου συ-
ζύγου, μετὰ τῆς διαβιβαζομένης εἰσηγητικῆς
σχετικῆς ἐκθέσεως καὶ τῆς τοιαύτης τῆς ἐπὶ
τῆς Δικαιοσύνης Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτρο-
πῆς, 2) τὰς ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἀπο-
φάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐτῶν 1958
καὶ 1965, καὶ 3) τὰ ὑπ' ἀριθ. 1805/776/
4-8-1959, 3346/1297/9-12-1960, 2034/854/
11-8-1962 καὶ 1305/490/20-5-1965 πρὸς
ὑμᾶς ἀπαντητικὰ ἔγγραφα τῆς Ἱερᾶς Συν-
όδου, ὁμοφώνως ἀπεφάσισεν:

«Ἐμμένει εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς 30-10-1965,
δι' ἧς ἐτροποποιήθη προηγουμένη σχετικὴ
ἀπόφασις Αὐτῆς τῆς 27-11-1958, κατόπιν
προτάσεως τῆς ἐπὶ τούτῳ συγκροτηθείσης
Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἀοιδίμων Μητροπολιτῶν
Σάμου κυροῦ Εἰρηναίου καὶ Κορινθίας κυροῦ
Προκοπίου καὶ τῶν Καθηγητῶν κ.κ. Χρ.
Πράτσικα καὶ Ἀλεξ. Λιτζεροπούλου, καθ'
ἣν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ὁμο-
φώνως ἀπεφάνθη ὅτι: «1) ἀποκρούει πᾶσαν
συζήτησιν ἐπὶ τῆς προτάσεως θεσπίσεως 4ου

γάμου, 2) ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δέχεται τὸ αὐτόματον διαζύγιον καὶ 3) οὐδένα ἕτερον λόγον δέχεται διαζύγιον, ὡς ὁ «ἀντικειμενικὸς κλονισμὸς τῆς συζυγίας».

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μεταβάλῃ τὴν ὡς ἀνωτέρω ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ὁποίας ἀνάγεται τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα, οὐ μόνον διότι ἡ ἀπόφασις Αὐτῆς ἐρείδεται ἐπὶ τε τοῦ Ἐδαγγελικοῦ Νόμου καὶ τῆς ἀείποτε κρατούσης ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ πράξεως, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ καθιέρωσις νέου λόγου διαζυγίου, ὡς ὁ ἀντικειμενικὸς κλονισμὸς τῆς συζυγίας, καὶ ἡ θέσπισις κατ' οὐσίαν τοῦ 4ου γάμου διὰ τῆς «περὶ ἀκυρώσεως ἐνὸς γάμου τοῦ τριτογάμου συζύγου» προτάσεως νόμου, ἐπὶ τῇ προφάσει ἀκυρώσεως ἐνὸς γάμου τοῦ τριτογάμου συζύγου διὰ θανάτου τοῦ ἑτέρου συζύγου ἢ λόγῳ συνάψεως ἄλλου γάμου ὑπὸ τοῦ ἑτέρου συζύγου, θὰ ἐκλόνιζε σοβαρώτατα τὸν ἱερὸν θεσμόν τῆς οικογενείας καὶ τὸ ἱερώτατον μυστήριον τοῦ γάμου, ὡς ἀδιστακτικῶς φρονοῦσι καὶ διαπρεπεῖς νομομαθεῖς τῆς χώρας ἡμῶν.

Πρὸς τούτοις ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔλαβε σοβαρῶς ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ λήψις μέτρων ἐννοουμένων μερίδα τῶν ἐν διαστάσει τελούντων συζύγων θὰ ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν ἑτέρας μερίδος τούτων, ἐνδιαφερομένων περὶ τοῦ ἐναντίου, θὰ δημιουργήσῃ δὲ μέγιστον σκανδαλισμὸν εἰς ἅπαν τὸ εὐσεβὲς Πλήρωμα τῆς Ἀγιοπάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας χρέος καὶ ἀποστολὴ εἶναι νὰ διαφυλάσῃ ἀπαρεγκλίτως καὶ ἀπαρασαλεύτως τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις τοῦ Ἔθνους ἡμῶν.

Καὶ εἶναι μὲν δυνατόν εἰς τινὰς περιπτώσεις νὰ ἀσκήται εἰδὸς τι ἐκβιασμοῦ εἰς βάρους ὠρισμένων προσώπων, πρὸς ἃ συμπαθῶς διάκειται ἡ Ἐκκλησία διὰ τὴν ταλαιπωρίαν αὐτῶν ταύτην, οὐχ ἦττον ὁμοῦς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρίδῃ τὸ γεγονός ὅτι διὰ τῆς θεσπίσεως τῶν προτεινομένων τὰ προκύψαντα κακὰ θὰ εἶναι καὶ περισσότερα καὶ ἀσχηκρίτως σοβαρώτερα εἰς βάρους τῆς οικογενείας καὶ συνεπῶς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινω-

νίας. Οὐδὲ δύναται ἐπίσης νὰ παραβλεφθῇ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸ γεγονός τῆς ἐν ταῖς πλείσταις τῶν περιπτώσεων ἀναίτιου καὶ ἀδικαιολογήτου ἐγκαταλείψεως τῶν συζύγων, πρὸς ἃς ὁμοίως συμπαθέστατα διάκειται ἡ Ἐκκλησία, ἐνεκα ἀθέσμων καὶ κατ' ἀθέτησιν τῶν ἐκ τοῦ γάμου ἀμοιβαίων ὑποχρεώσεων δεσμῶν.

Ἀναμφιβόλως, οὐχ ἥσσονος σημασίας τυγχάνει καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἐξωγάμων τέκνων, ὑπὲρ ὧν ὡσαύτως συμπαθέστατα διάκειται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀνωμαλίας ταύτης καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἔτι μεγαλύτερας τοιαύτης, αἱ περὶ τούτων προβλέψεις τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, τηρούμεναι ἀδυστηρῶς, θεραπεύουν πως τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην, ὥστε νὰ μὴ δικαιολογήται καὶ ἐκ τούτου ἡ ἀνήκουστος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐπευλογία ἀπολύτως καταδικαστέων παρὰ τῶν συμβιωσέων.

Ταῦτα ἀπαντητικῶς γνωρίζοντες ὑμῖν ἐπισημειοῦμεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὅτι ἡ Βουλὴ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους θὰ νομοθετήσῃ ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἱερὰ θέσμια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἱερὰς οικογενειακὰς παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν Κοινωνίας, καὶ μάλιστα ἀντιθέτως πρὸς τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τάξιν ἀκόμη καὶ ἐναντι ἰσχυρῶν Αὐτοκρατόρων (Λέοντος τοῦ Σοφοῦ 906 μ.Χ.), οἵτινες δὲν ἀπετόλμησαν νὰ καταλύσωσι τοὺς ἱεροὺς περὶ γάμου θεσμούς.

Ἐπὶ τούτοις ἐπικαλούμενοι δαφιλῇ τὴν ἀπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εὐλογίαν ἐφ' ὑμᾶς, διατελοῦμεν

Μετὰ διαπόρων εὐχῶν

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
- † Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φ. Φ. ΚΥΡΙΑΛΟΣ
- † Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΜΕΘΟΔΙΟΣ
- † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ
- † Ὁ Μαρωनीας ΤΙΜΟΘΕΟΣ
- † Ὁ Σερβίαν καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ
- † Ὁ Δρυϊνονπόλεως ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
- † Ὁ Σισανίου ΠΟΛΥΚΑΡΠΙΟΣ
- † Ὁ Κίτρος ΒΑΡΝΑΒΑΣ
- † Ὁ Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Σεβαστιανὸς Ἀσπιώτης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 1369
 Διεκπ. 486

Ἀθήνησι τῇ 11.5.1966

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Διὰ

Τὸν Ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον καὶ τὰ Ἀξιότιμα Μέλη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους

Ἡ Ἱερά Σύνοδος πληροφορηθεῖσα, ὅτι κατ' αὐτὰς τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους πρόκειται νὰ ἀπασχοληθῇ μὲ τὸ θέμα τῆς διευθετήσεως τοῦ ἀπὸ μακροῦ ἐκκρεμοῦντος Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἐπὶ τεθέντος ἐρωτήματος ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτῆς ὅπως βοηθήσῃ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἐν λόγῳ θέματος, ἔγνω, ὅπως θέσῃ ὑπ' ὄψιν Ὑμῶν τὸ παρὸν σημείωμα, ἀναφερόμενον εἰς τὰ ἀκόλουθα:

1) Αἱ κατὰ Νοέμβριον π.ἔ. γενόμεναι ἐκλογαὶ καὶ μεταθέσεις Μητροπολιτῶν ἐγένοντο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 184/21-10-1965 Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δημοσιευθείσης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 196/2-11-65 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκ καταλόγου ἐκλογίμων, συνταχθέντος ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς τῆς Πράξεως καὶ ἐγκριθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἰδίας Πράξεως ὀριζόμενα καὶ μάλιστα πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας περὶ ἀναστολῆς ταύτης.

2) Ἐφαρμογὴ προηγουμένων Διατάξεων, ὡς τοῦ Διατάγματος 1959 καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4326/1963 Νόμου, δὲν δύναται νὰ γίνῃ πρὸς ἐκδοσιν τῶν ἀναγνωριστικῶν Διαταγμάτων, καθ' ὅσον τὸ μὲν Διάταγμα τοῦ 1959 ὡς πρὸς τὰς διατάξεις τὰς ἀφορώσας εἰς τὰς ἀρχιερατικὰς ἐκλογάς, τὰ προσόντα τῶν ὑποψηφίων καὶ τὴν διαδικασίαν συντάξεως καὶ ἐγκρίσεως καταλόγου, κατηργήθη διὰ τοῦ Νόμου 1963, ὁ δὲ Νόμος 1963 ἀντισυνταγματικῶς

καὶ παρανόμως ψηφισθεὶς ἀπεκρούσθη κατ' ἐπανάληψιν ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἱεραρχίας, μηδέποτε ἐφαρμοσθεὶς. Ἡ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐκδοσις τῆς ὑπ' ἀριθ. 184/1965 Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀποτελεῖ ἔμμεσον ἀναγνώρισιν καὶ παρὰ τῆς Πολιτείας περὶ τῆς ἀχρηστεύσεως τοῦ Νόμου 1963 καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τῆς ἐλλείψεως Νόμου πρὸς διενέργειαν τῶν ἀρχιερατικῶν ἐκλογῶν.

3) Ἐντεῦθεν φρονεῖ ἡ Ἱερά Σύνοδος, ὅτι ἀναδρομῇ εἰς προγενεστέρας τῆς Πράξεως Διατάξεις εἶναι καὶ ἐκ τούτου ἀδύνατος, λόγῳ ἀνυπαρξίας καταλόγου τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων, ἀπαραιτήτου προϋποθέσεως διὰ τὴν διενέργειαν νομίμων ἐκλογῶν, θὰ ἐπακολουθήσῃ δὲ ἀσφαλῶς σωρεία προσφυγῶν εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας παρὰ τῶν ἀποκλεισθέντων Κληρικῶν ἐκ τοῦ καταρτισθέντος καὶ ἰσχύσαντος βάσει τῆς προμνησθείσης Ὑπουργικῆς Πράξεως καταλόγου. Ὑπογραμμίζεται ὡσαύτως, ὅτι κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῶν Μητροπολιτῶν ἐτηρήθησαν πιστῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως αἱ Διατάξεις τῆς Πράξεως εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας αὐτῆς.

4) Ἐνεκα πάντων τούτων ἡ Ἱερά Σύνοδος διὰ ἐπανελημμένων ἐγγράφων καὶ διαβημάτων πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἤτησατο τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος διὰ τῆς ψηφίσεως Διατάξεως κυρούσης τὴν ὑπ' ἀριθ. 184/65 Πρᾶξιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας αἱ ἐκλογαὶ τῶν νέων Μητροπολιτῶν καὶ αἱ δύο μεταθέσεις.

5) Ἐπειδὴ δυστυχῶς δὲν κατέστη τοῦτο μέχρι σήμερον δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ παρατείνεται ἔνεκα τούτου, ὡς μὴ ὄφελε, ἡ ἐκκρεμότης τῆς τακτοποιήσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἐπὶ ἀνυπολογίστω ζημίᾳ τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτῆς, ὅπως λήξῃ τὸ χρονίσαν ζήτημα, φρονεῖ ὅτι, πρὸς τακτοποίησιν τοῦ ζητήματος δύναται νὰ ἔχωσιν ἐφαρμογὴν αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46,47,48 καὶ 49 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 92/1961 Β. Διατάγματος «περὶ κωδικοποιήσεως ὡς ἐ-

Η Δ' ΦΑΣΙΣ ΤΗΣ Β' ΒΑΤΙΚΑΝΕΙΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ

III.

4. Ἡ συνοδική ἀπόφασις περὶ τοῦ ποιμαντικού ἔργου τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἀναντιρρήτως καὶ ἡ παροῦσα ἀπόφασις κέκτηται κεφαλαίωδη σημασίαν, «διότι σκοπὸς τῆς Β' Βατικανῆς ἦτο ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἔργου, ὑποτιμηθέντος κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ προσαρμογὴ αὐτοῦ πρὸς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Καὶ ἡ μὲν δογματικὴ ἀποκατάστασις αὐτοῦ συνετελέσθη διὰ τοῦ περὶ Ἐκκλησίας διατάγματος, ἡ δὲ ἔμπρακτος ἐγκαινιάζεται διὰ τοῦ ἐν προκειμένῳ»¹. Πράγματι τὸ κείμενον τοῦτο εἶναι ἐξηρημένον ἐκ τοῦ προηγηθέντος θεμελιώδους τοιούτου «περὶ Ἐκκλησίας», οὗτινος εἶναι προέκτασις καὶ ἐφαρμογὴ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδίως ἀναφέρεται εἰς τὰ ὀρισθέντα ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τοῦ «περὶ Ἐκκλησίας» δογματικοῦ συντάγματος, οὗτινος γενικῶς ἀποτελεῖ πρακτικὴν ἐρμηνείαν, κατοχυροῦν ἰδίως τὸ ἀπολυταρχικὸν πρῶτον ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης ὡς «episcopus catholicae Ecclesiae» εἰς βαθμὸν ὑπερακοντίσαντα πάντα προηγούμενον, ὑπεράνω τῆς

1. «Καθολικὴ» 38 (1965) φύλ. 1462, σ. 4.

ναῖον κείμενον τῶν περὶ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἰσχυουσῶν διατάξεων...» δι' οὗ τροποποιεῖται τὸ ὑπ' ἀριθ. 3830/58 Νομοθετικὸν Διάταγμα, καθ' ὅσον ἡ Ἱεραρχία προβάσα εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν 17 Μητροπολιτικῶν Ἐδρῶν, ἐνήργησε διοικητικὴν Πρᾶξιν, τοῦτέστιν ἤσκησεν ἀποφασιστικὴν ἀρμοδιότητα ὡς Ν.Π.Δ.Δ., καθ' ἧς οὐδεμία ἡσκήθη προσβολὴ ἐπὶ ἀκυρώσει ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῆς ὑπ' ἀριθ. 92/1961 (ἄρθρων 46,47,48 καὶ 49) Βασιλ. Διατάγματος «περὶ κωδικοποιήσεως ἰσχυουσῶν διατάξεων...» δι' οὗ τροποποιεῖται τὸ ὑπ' ἀριθ. 3830/58 Νομοθετικὸν Διάταγμα, τασσομένης 60ηθήμερου νομίμου προθεσμίας.

Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ διοικητικὴ Πρᾶξις τῆς Ἱεραρχίας ἐδημοσιεύθη α) διὰ τῆς γενομένης ἐπίσημου τελετῆς τοῦ Μηνύματος, β) διὰ τῶν Ποιμαντορικῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱεραρχίας, κοινοποιηθεισῶν πρὸς τὸν Ἱερόν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν τῶν πληρωθεισῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ ἀναγνωσθεισῶν ἐπ' Ἐκκλησίας, γ) διὰ τῆς γνωστοποιήσεως τῶν ἐκλογῶν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων δι'

θεσπισθείσης ἐκεῖ collegialitas τῶν ἐπισκόπων, τῶν ἐξουσιῶν καὶ συνόδων αὐτῶν, ὑπεράνω καὶ αὐτῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἦδη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνόδου ἡ οἰκία παρασκευαστικὴ ἐπιτροπὴ εἶχε συντάξει ἑπτὰ σχέδια περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ ἔργου αὐτῶν, συγκεντρώσασα οὕτως ἐκτεταμένον ὕλικόν ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἐκ τούτων συνέταξε δύο κείμενα ἡ κατ' Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1962 ὀρισθεῖσα κατὰ τὴν πρώτην φάσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου εἰδικὴ συνοδικὴ ἐπιτροπὴ. Τὸ πρῶτον τούτων, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «de episcopis ac de dioecesium regimine», ὑπεβλήθη εἰς τὴν Σύνοδον κατὰ τὴν β' φάσιν αὐτῆς, τὸν Ὀκτώβριον 1963, ὅτε ἤρξατο καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ συζήτησις. Ἀκολούθως ἡ ἐπιτροπὴ μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς γ' φάσεως τῆς Συνόδου προέβη εἰς ἀνασύνταξιν τοῦ σχεδίου, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προτάσεων τῶν συνοδικῶν καὶ ἐξ ὕλικου παραληφθέντος ἐκ τοῦ β' σχεδίου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν de cura animarum, τὸ νέον δὲ τοῦτο σχῆμα ὑπέβαλεν εἰς τὴν Σύνοδον πρὸς συζήτησιν κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς γ' φάσεως τὸ 1964. Μετὰ νέας διορθώσεις καὶ προσθήκας διεμορφώθη τελικῶς τὸ κείμενον τοῦτο καὶ ἐψηφίσθη κατὰ τὴν δ' φάσιν τῇ 6.10.1965 διὰ

ἰσαριθμῶν ἐγγράφων καὶ δ) διὰ τῆς εὐρυτάτης δημοσιεύσεως εἰς τε τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία» καὶ εἰς τὸν ἡμερήσιον καὶ περιοδικὸν Τύπον.

6) Ὑπογραμμίζεται τέλος, ὅτι ἡ Πρᾶξις αὕτη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐνιαία τόσον διὰ τὰς προαγωγὰς ὅσον καὶ διὰ τὰς μεταθέσεις, ὡς τοιαύτη δὲ ἐλπίζει ἡ Ἱερά Σύνοδος, ὅτι θέλει ἀντιμετωπισθῆ.

Ἐπὶ τούτοις ἐπικαλούμενοι δαυιλῇ τὴν ἀπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εὐλογίαν ἐφ' ὑμᾶς, διατελοῦμεν

Μετὰ διαπύρων εὐχῶν

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
- † Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φ. Φ. ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ
- † Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΜΕΘΟΔΙΟΣ
- † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγυαλίας ΓΕΩΡΓΙΟΣ
- † Ὁ Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ
- † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ
- † Ὁ Δρυϊνουπόλεως ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
- † Ὁ Σισανίου ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ
- † Ὁ Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ
- † Ὁ Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιεπιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Σεβαστιανὸς Ἀσπιώτης

ψήφου 2167 κατὰ 14, τοῦ τελευταίου τούτου ἀριθμοῦ μειωθέντος εἰς 2 μόνον κατὰ τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν τῆς 28.10.1965, ὅτε καὶ ἐπεκυρώθη καὶ διεκηρύχθη πανηγυρικῶς ὑπὸ τοῦ Πάπα, ὡς ἀπόφασις περὶ τοῦ ποιμαντικῆς ἔργου τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «Christus Dominus»².

Τὸ κείμενον διαιρεῖται εἰς 3 κεφάλαια καὶ 44 παραγράφους. Τούτων προηγεῖται πρόλογος, ἐν τῷ ὁποίῳ διδάσκειται, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἦλθεν ἵνα σώσῃ τὸν λαὸν τοῦ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀγίασῃ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Καθὼς δὲ οὗτος ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ αὐτὸς ἀπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους του. Πρὸς τοῦτο ἤγγασεν αὐτοὺς, δοὺς αὐτοῖς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς δόξαν τοῦ Πατρὸς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, «εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία» (Ἐφ. 4,12. Κολ. 1,24). Διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων εἶναι οἱ ἐπίσκοποι, κατασταθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ κατέχοντες τὴν θέσιν τῶν Ἀποστόλων, ὡς ποιμένες τῶν ψυχῶν. Ἀπεστάλησαν δὲ ἵνα συνεχίσωσι διὰ τῶν αἰῶνων τὸ ἔργον τοῦ αἰωνίου Ποιμένος Χριστοῦ. Διότι ὁ Χριστὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν τὴν ἐντολὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν, ὅπως διδάσκωσι πάντα τὰ ἔθνη, ἀγιάζωσι τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ποιμάνωσιν αὐτούς. Ἐπίσης οἱ ἐπίσκοποι ἐγένοντο, διὰ τοῦ μεταδοθέντος αὐτοῖς Ἁγίου Πνεύματος, ἀληθεῖς καὶ αὐθεντικοὶ διδάσκαλοι τῆς πίστεως, ἱερεῖς καὶ ποιμένες. Οἱ ἐπίσκοποι, δυνάμει τῆς ἐπισκοπικῆς χειροτονίας των, μετέχουσι τῆς μερίμνης πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὅθεν ἀσκοῦσι τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ὅπερ ἔλαβον διὰ τῆς εἰς ἐπίσκοπον χειροτονίας, ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, ὅταν εἶναι ἠνωμένοι ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ κολλεγίῳ ἢ τῷ ἐπισκοπικῷ σώματι. Ἐπίσης ἀσκεῖ αὐτὸ ἕκαστος ἐπὶ τοῦ ἐμπειστευμένου αὐτῷ τμήματος τῆς ποιμνῆς τοῦ Κυρίου, μεριμνῶν διὰ τὴν πιστευθεῖσαν αὐτῷ ἰδίαν Ἐκκλησίαν, ἢ ὅταν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀπὸ κοινοῦ μεριμνῶσιν ἐνίοτε διὰ τὰς κοινὰς ἀνάγκας διαφόρων Ἐκκλησιῶν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ ἐξετάζεται τὸ ἔργον τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ καθ' ὅλου Ἐκκλησίᾳ. Ἀφορμωμένη ἡ Σύνοδος ἀπὸ τοῦ θεμελιώδους δογματικῆς συντάγματος αὐτῆς «περὶ Ἐκκλησίας», τονίζει ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, δυνάμει τῆς μυστηριακῆς χειροτονίας των, γίνονται μέλη τοῦ ἐπισκοπικοῦ σώματος καὶ φορεῖς τῆς υπερτάτης καὶ πλήρους ἐξουσίας ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἣν ἀσκοῦσι πανηγυρικῶς ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἧς μετέχουσι δικαιοματικῶς. Ἐπίσης μετέχουσι καὶ τῆς ἀνωτέρω³ μνημονευθείσης ἐπισκοπικῆς συνόδου περὶ τὸν Πάπαν ἐπίσκοποι τινες ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν, ἀντιπροσωπεύοντες πάντας τοὺς ἐπισκόπους, ἐν τῇ μερίμνῃ ὑπὲρ πάσης τῆς Ἐκκλη-

σίας, δι' ἣν ἔχουσι πάντες κοινὴν εὐθύνην, ὡς κανονικοὶ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων καὶ μέλη τοῦ ἐπισκοπικοῦ κολλεγίου⁴. Ἐν συνεχείᾳ θίγονται καθήκοντά τινα τῶν ἐπισκόπων ἐναντι πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἡ θέσις αὐτῶν ἐναντι τοῦ Πάπα. Γενικῶς διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης «ὁ ἐπίσκοπος ἀναλαμβάνει ἐξουσίαν ἀληθῶς ἐπισκοπικῆν, σύμφωνα πρὸς τὴν ἐκ παραδόσεως τάξιν, τὴν ὁποίαν ὑπεθυμίζει καὶ τὸ «περὶ Ἐκκλησίας» περυσινὸν συνοδικὸν διάταγμα, στηριζόμενον ἄλλως τε ἐπ' αὐτῆς, ἥτοι: τοποτηρητῆς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐπίσκοπος ἀντλεῖ κατ' εὐθεῖαν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν τὴν ὁποίαν ἀσχεῖ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ του ἐπαρχίᾳ, ἀν καὶ ὀφείλει ἀπόλυτον ὑπακοὴν εἰς τὸν πρωτεπίσκοπον Ρώμης, ὑπεύθυνον τῶν κοινῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων»⁵.

Ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ⁶ καθορίζονται λεπτομερέστερον τὰ καθήκοντα τῶν ἐπισκόπων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν. Εἶτα τονίζεται ἰδιαιτέρως, ὅτι ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος αὐτῶν, τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν, οἱ ἐπίσκοποι δεόν νὰ ἀπολαύωσι τῆς δοθείσης αὐτοῖς πλήρους καὶ ἀπεριορίστου ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἀρχῆς. Περαιτέρω ὑπογραμμίζεται, ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα τῶν ἐπισκόπων ἰδρῆθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπιδιώκει πνευματικὸν καὶ ὑπερφυσικὸν σκοπὸν, εἶναι οὐσιαστικόν, ἰδιάζον καὶ καθ' ἑαυτὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς νὰ ὀνομάζῃ καὶ καθιστᾷ ἐπίσκοπους. Ὅθεν δὲν θὰ παρέχονται ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς δικαίωμα καὶ προνόμια νὰ ἐκλέγωσιν ἢ ὀνομάζωσιν ἢ προτείνωσιν ἐπίσκοπους. Τέλος οἱ καθιστάμενοι ἀνί-

4. Καθ' ἡμᾶς ὅμως θὰ πρόκειται περὶ συμβουλίου τινὸς καὶ οὐχὶ περὶ ἀληθοῦς ἐν ὀρθόδοξῳ ἔννοια συνόδου, ἥτις δὲν θὰ παρουσιάσῃ πραγματικὸν τι καὶ ἀληθὲς signum collegialitatis, ἐφ' ὅσον ὁ Πάπας μόνος θὰ ὀρίζῃ ἐὰν καὶ πότε θὰ συγκροτῆται ἡ σύνοδος αὕτη, ποῖα θὰ εἶναι ἡ ἡμερησία διάταξις αὐτῆς ἐκάστοτε, καὶ μέχρι τίνος ποῖα ἴσως θὰ εἶναι καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς, αἵτινες ἄλλως τε θὰ ἔχωσι συμβουλευτικὸν μόνον χαρακτῆρα, ἐνῶ ὁ Πάπας συγκεντροῖ εἰς χεῖράς του πάσας τὰς ἐξουσίας καὶ εἶναι φορεὺς καὶ ὄργανον ἐκφράσεως τοῦ ἀλαθῆτος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὰ αὐτὰ πολλῶ μᾶλλον ἰσχύουσι καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ γ' κεφαλαίῳ τῆς παρούσης ἀποφάσεως προβλεπομένων προφερειῶν συνόδων.

5. «Καθολικῆ», ἐνθ' ἀνωτέρω.

6. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀρχίζει μετ' ἐπιτυχῆ ὀρισμὸν τῆς ἐπισκοπῆς: «Le diocèse, y est-il dit, est une portion du peuple de Dieu. Non pas une part, au sens limitatif et pluraliste du terme, car dans chaque diocèse, c' est l' unique Eglise du Christ qui est présente, vivante et agissante. Non pas d' abord un territoire, mais un peuple; et, d' un mot, voici évoqué le magnifique chapitre II de la constitution «Lumen gentium» sur le peuple de Dieu. Dans le diocèse, poursuit le texte conciliaire, ce peuple est confié à un pasteur, l' évêque, dont on souligne ainsi d' emblée le caractère pastoral de la charge; l' évêque lui-même n' est pas nommé sans qu' aussitôt lui soit associé son presbyterium. Enfin le tableau s' achève sur un dernier trait: la pleine union du peuple avec son pasteur et son rassemblement dans l' Esprit Saint par le moyen de l' Evangile et de l' Eucharistie». (P. Veullot, Introduction, ἐν Conc. oecum. Vat. 2, σ. 23).

2. Γαλλικὴ μετάφρασις αὐτῆς ἐν Concile oecum. Vatican II, Documents conciliaires 2, Paris 1965, σ. 31—74, μετ' εἰσαγωγῆς ὑπὸ P. Veullot, γερμανικὴ δὲ ἐν τῇ μνημονευθείσῃ Dokumentation KNA.

3. Βλέπ. «Ἐκκλησία» 43 (1966) 174/5.

κανοί ἐπίσκοποι, λόγω γήρατος, ἀσθενείας καὶ ἄλλων σοβαρῶν λόγων, ὅπως ἐκπληρῶσι τὰ καθήκοντά των, παρακαλοῦνται ἐπιμόνως ὅπως ὑποβάλωσι παραίτησιν. Ἰδιαίτερας προσοχῆς ὑφ' ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων εἶναι ὁ καθορισμὸς τοῦ καθήκοντος τοῦ ἐπισκόπου, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ὁποίου κατοικοῦσι πιστοὶ ἐτέρου λειτουργικοῦ ρυθμοῦ, ὅπως μεριμνᾷ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν αὐτῶν διὰ κληρικῶν τοῦ αὐτοῦ ρυθμοῦ ἢ δι' ἐνὸς ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου, ἐφωδιασμένου διὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐξουσιοδοτήσεως ἢ ἐνδεχομένως καὶ δι' ἐπισκοπικῆς χειροτονίας. Δύναται ὅμως καὶ ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος νὰ ἀσκήσῃ ἀρχιερατικὰ καθήκοντα εἰς τοὺς ἐτερορρυθμοὺς. Ἐὰν εἶναι ἀδύνατα πάντα ταῦτα ἐξ ἰδιαίτερων λόγων, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἀποστολικῆς Ἐδρας, καθίσταται ἰδιαίτερα Ἱεραρχία διὰ τοὺς διαφόρους λειτουργικοὺς ρυθμοὺς. Προφανῶς τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρονται εἰς τὰς Οὐνιτικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ἱεραρχίας καὶ τὰ λοιπὰ χρησιμοποιούμενα ὑπὸ τῆς Ρώμης μέσα προσηλυτισμοῦ τῶν ἐτεροδόξων⁷. Ἀκολουθῶς ἡ ἀπόφασις ποιεῖται λόγον περὶ τῶν ὁρίων τῶν ἐπισκοπῶν, τῶν βοηθῶν καὶ συνεργατῶν τῶν ἐπισκόπων καὶ ἰδιαίτέρως περὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν μοναχῶν.

Τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον κεφάλαιον πραγματεύεται περὶ τῆς συνεργασίας τῶν ἐπισκόπων ἐπ' ἀγαθῶν πλειόνων Ἐκκλησιῶν διὰ τῶν συνόδων καὶ ἰδίως τῶν συνεδρίων τῶν ἐπισκόπων. Οὕτω καταβάλλεται προσπάθεια ἀναβιώσεως καὶ ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀρχαίου συνοδικοῦ συστήματος τῆς Ἐκκλησίας, εἰ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ παλαιοχριστιανικῇ καὶ τῇ συγχρόνῳ ὀρθοδόξῳ ἐνοίᾳ τῶν Συνόδων, ὡς προεπινοημένη, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ τὴν μορφήν ἐπισκοπικῶν συνεδρίων κατὰ χώρας, ἐπὶ τῇ βάσει κανονισμῶν ἀγκυρομένων ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐδρας, τῶν ἀποφάσεων τῶν συνεδρίων τούτων ὑποκειμένων ὁμοίως ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς. Διὰ τούτων ἐπιδιώκεται ἡ συλλογικὴ ἐκκλησιαστικὴ δράσις καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς ἀτομοκρατίας. Εἴτα προβλέπεται ἡ σύστασις νέων ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὰς ἐκασταχοῦ παρουσιαζομένας ἀνάγκας, ὡς καὶ στρατιωτικῶν βικαριάτων κατὰ χώρας καὶ κατὰ τὰς ἐκτάκτως παρουσιαζομένας ἀνάγκας. Τέλος, πρὸς νομικὴν κατοχύρωσιν τῶν ἀνωτέρω, προβλέπεται ἡ προσθήκη σχετικῶν διατάξεων εἰς τὸν Κώδικα τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, προσέτι δὲ καὶ ἡ σύστασις διαφόρων ἐπισκοπικῶν συμβουλίων κλπ.

Τοιοῦτον περιληπτικώτατα τὸ περιεχόμενον τῆς παρουσίας συνοδικῆς ἀποφάσεως, περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸ πρακτικὸν ἔργον τῶν ἐπισκόπων, ἡ Σύνοδος καλῶς καθώρισεν αὐτό. Ὅσον δ' ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὴν θέσιν τῶν ἐπισκόπων ἐναντι τοῦ ἀπολυταρχικοῦ πρωτείου ἐξουσίας τοῦ Πάπα, δὲν νομίζομεν ὅτι ἡ Σύνοδος ἐσημείωσεν ἐπιτυχίαν. Τούναντίον φαίνεται, ὅτι τὴν ἀγιογραφικὴν καὶ παρα-

δοσιακὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς κεντρικῆς θέσεως καθόλου τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῶν θείῳ δικαίῳ ἀρμοδιοτήτων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δικαιωμάτων αὐτῶν ἐνόθευσε διὰ τῆς πυκνῆς παρεμβολῆς ἐν τῷ κειμένῳ—ὑπεράνω τῶν ἄλλων συνεπισκόπων του— τοῦ *primus inter pares* (*honoris causa*) ἐπισκόπου Ρώμης καὶ τοῦ ἀγνώστου εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν γνησίαν Παράδοσιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀπολυταρχικοῦ πρωτείου ἐξουσίας αὐτοῦ. Π.χ. ἐν τῇ συνοδικῇ ἀποφάσει ὀρίζεται: «εἰς τοὺς ἐπισκόπους, ὡς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ταῖς εἰς αὐτοὺς ἀνατιθεμέναις, ἀνήκει ἡ συνήθης, ἴδια καὶ ἄμεσος, ἐξουσία, ἡ ἀπαιτουμένη πρὸς ἄσκησην τοῦ ποιμαντικοῦ αὐτῶν ἔργου, ἂν καὶ παραμένη εἰς τὸν ρωμαῖον ποντίφηκα τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιφυλάξεως πάσης ὠφελίμου ὑποθέσεως...». Ἐπ' αὐτῶν παρατηρήθη ἀπὸ ρωμαιοκαθολικῆς πλευρᾶς: «Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τὰ δικαιώματα τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης δὲν μειώνονται, ἀλλὰ καταλαμβάνουν τὴν πραγματικὴν τῶν θέσιν. Δὲν ὀνομάζεται πλέον «συγκατάβασις», (ἐξουσιοδότησις) ἢ «προνόμιον» ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν συνήθη ἐξουσίαν, γίνεται ὅμως λόγος περὶ ὑποθέσεων ἐπιφυλασσομένων» εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐδραν, ἐκεῖ ὅπου ὁ Πάπας περιορίζει τὴν ἐξουσίαν ταύτην, καθ' ὃ ἔχει δικαίωμα. Μὴ νομισθῆ δὲ ὅτι κατ' οὐσίαν ἡ κατάστασις δὲν μετεβλήθη, διότι μετεβλήθη ἄρδην ἡ ἀρχή, δηλαδὴ ὅ,τι ὁμοίαζε πρὸς κανόνα, ἔγινεν ἐξαιρέσις, ὅ,τι δὲ ὁμοίαζε πρὸς ἐξαιρέσιν, ἀναγνωρίζεται ὡς κανὼν. Τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον, τὸ μὲν διότι ἐξασφαλίζει τὴν συμφωνίαν δικαίου καὶ δόγματος, τὸ δὲ ἔνεκα τῶν ἐν τῇ πράξει ἐπακολουθημάτων αὐτοῦ. Ὁ ἐπίσκοπος ἀναλαμβάνει πλέον δλόκληρον τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν εὐθύνην»⁸.

Τὰ ἀνωτέρω κρίνονται μᾶλλον ὡς ὑπερβολικὰ καὶ ὑπεραισιδόξα, τὸ μέλλον δὲ θὰ ἀποδείξη, ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀδιατάρακτος ἡ ὑπὸ τῆς Ἀ' Βατικανείου Συνόδου ἐπιβληθεῖσα παντοκρατορία τοῦ Πάπα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ μείωσις τοῦ θεοσυστάτου ἐπισκοπάτου, ἅτε οὐσίας ἀσυμβιβάστου καὶ ἀνεφαρμόστου τῆς ἐγκαθιδρυμένης δυαρχίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δηλ. τῆς παπικῆς καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς, μελλούσης δὲ νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ πάλιν τῆς παπικῆς μοναρχίας καὶ ἀπολυταρχίας, ὡς μέχρη τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου⁹. Ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἢ ἐν τῇ

8. «Καθολικὴ», ἐνθ' ἀνωτέρω.

9. Συναφῶς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ συνάδελφος π. J. Meyendorf, ὅτι, κατὰ τὴν ὑπὸ κρίσιν συνοδικὴν ἀπόφασιν, ὁ ἐπίσκοπος δύναται νὰ ἀσκήσῃ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του τὰς συνήθεις ἐξουσίας, ἀρκεῖ αὐταὶ αἱ ἐξουσίαι νὰ μὴ ἔχουν ἀνακληθῆ ὑπὸ τῆς Ρώμης (III, 24). Εἶναι λοιπὸν προφανές, ὅτι ὄχι μόνον τὰ ἔθνη ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν ἢ ἄλλα διὰ τὰ ὅποια ἀγωνίζονται σήμερον καὶ αὐταὶ αἱ ἀνατολικαὶ οὐνιτικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ ἰδίως ὁ Πατριάρχης Μάξιμος Δ'—εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν (θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν) τῆς Ἐδρας τῆς Ρώμης, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσκῆσις ἀκόμη τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος ὑφ' ὅλας του τὰς μορφὰς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλὴν διάθεσιν τῆς Ρώμης. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀπόφασις τῆς Α' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ (1870) ἐπὶ τῆς «ἐπισκοπικῆς» καὶ «ἀμέσου» δικαιοδοσίας τοῦ Πάπα ἐπὶ ὅλων τῶν ποιμένων καὶ πιστῶν τῆς ἀνά τὸν κόσμον Ἐκκλησίας (θεωρουμένων ὁμαδικῶς ἢ ἀτομικῶς) διατηρεῖται σαφῶς (III, 22).

7. Βλέπ. Ἰ.ω. Καρμίρη, Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμός, Ἀθήναι 1965, τ. II, σ. 251 ἐξ.

παρούση συνοδική απόφασι, ὡς καὶ τῇ προηγηθείσῃ «περὶ Ἐκκλησίας», τοποθέτησις ἐνὸς ἐπισκόπου, τοῦ Ρώμης, ὑπεράνω τῆς ἐπὶ μέρους καὶ τῆς συλλογικῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ἢ τοῦ «κολλεγιού» καὶ τοῦ «σώματος» αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ αὐτῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων αὐτῶν, προκαλεῖ τὴν ἀπόλυτον ἀποδοκιμασίαν καὶ ἀντίδρασιν τῶν ἔξω τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας χριστιανῶν, καὶ μάλιστα τῶν Ὁρθοδόξων, ἀπρὶξ ἐχομένων τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ ἀνοθεύτῳ ἀρχαιοτάτῃ Ἱερᾷ Παραδόσει σχετικῆς διδασκαλίας καὶ πράξεως, αἵτινες ἀγνοοῦσι τὴν ἀπεριόριστον καὶ ἀπόλυτον παντοκρατορίαν τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, τὴν ἀποδοθεῖσαν αὐτῷ διὰ τῆς παρούσης συνοδικῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ὁμοίας «περὶ Ἐκκλησίας»¹⁰. Δι' αὐτῆς διανοίγονται ἐνώπιον τοῦ Πάπα νέαι προοπτικαὶ καὶ δυνατότητες ἀσκήσεως ἐν τῇ πράξει τῶν ἀποδοθεῖσῶν αὐτῷ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐν Βατικανῷ Συνόδων (1870 καὶ 1962-65) ἀγνώστων τέως ἀρμοδιότητων, οἷα π.χ. ἦτο ἡ παρουσία καὶ ὁμιλία αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἄλλαι μελλοντικαὶ τοιαῦται. Ταῦτα πάντα ἕως θὰ καταστήσωσιν ἀναμφιβόλως δυσχερέστερον τὸ ἔργον τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὡς ἐνοοῦσιν τοῦτο αἱ ἐξωρωμαϊκαὶ Ἐκκλησίαι καὶ μάλιστα ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία.

5. Ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς διακονίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν πρεσβυτέρων.

Ἦδη κατὰ τὴν β' φάσιν τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου, συζητουμένου τοῦ «περὶ Ἐκκλησίας» σχήματος, πολλοὶ ἐπίσκοποι παρετήρησαν, ὅτι ἡ Σύνοδος, ἐνῶ πολλὰ συνεζήτησε πρὸ πάντων περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ εἶτα περὶ τῶν διακόνων καὶ τῶν λαϊκῶν, οὐδαμῶς ἠσχολεῖτο καὶ περὶ τοὺς πρεσβυτέρους. Ὅθεν ἤρξαντο διατυπώμεναι διάφοροι προτάσεις καὶ ἀπόψεις καὶ περὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῆς ἱερατικῆς διακονίας, ἕως οὗ κατὰ τὴν γ' φάσιν τῆς Συνόδου, καὶ δὴ τὸν Ὀκτώβριον 1964, ἀπεφασίσθη καὶ ἀνετέθη εἰς εἰδικὴν συνοδικὴν ἐπιτροπὴν ἢ σύνταξις ἰδίου σχεδίου περὶ τῆς διακονίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν πρεσβυτέρων. Τοῦτο ὑπεβλήθη κατ' Ὀκτώβριον 1965 εἰς τὴν Σύνοδον πρὸς συζήτησιν. Ἀλλὰ διετυπώθησαν ἐπ' αὐτοῦ πολλὰ παρατηρήσεις καὶ προτάσεις πρὸς διόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν, ὥστε ἡ οἰκεία ἐπιτροπὴ ὑπέβαλεν αὐτὸ εἰς νέαν βαθυτέραν ἐπεξεργασίαν καὶ ἀνασύνταξιν, μετὰ

Τοιοτοτρόπως ἡ ἀσκήσις τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος τίθεται ὑπὸ τὴν πλήρη ἐξάρτησιν τοῦ Ῥωμαίου ποντίφηκος, καὶ τοῦτο, καθὼς ἰσχυρίζονται, θεῖον δικαίω. Τί ἀπομένει λοιπὸν εἰς τὴν συλλογικότητα τῶν ἐπισκόπων;...» (Ὁρθοδοξία καὶ Βατικανόν, ἐν «Ζωῇ» 56 (1966) φύλ. 2488, σ. 139).

10. Π.χ. ἰδοὺ μίαν μόνον σχετικὴν περικοπὴν ἐκ τῆς § 1 τοῦ μετὰ χειρᾶς κειμένου: «The Roman Pontifex, as the Successor of Peter, whom Christ ordered to feed His sheep and lambs, enjoys in this Church of Christ, by virtue of divine institution, the greatest, complete, direct and universal power of authority; since, as the Shepherd of the faithful, he is charged to seek the best both for the whole Church and for the individual churches, he has the priority (principatum) of full authority over all churches!»

ταῦτα δὲ παρουσίασεν αὐτὸ ἐκ νέου εἰς τὴν Σύνοδον ἐν τῇ τελικῇ μορφῇ του. Ἡ συζήτησις καὶ ἡ ψηφοφορία ἐπὶ τοῦ κειμένου τούτου ἐγένετο ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 2.12.1965, ὅτε ἐγένετο δεκτὸν τοῦτο σχεδὸν παμψηφεῖ, ἦτοι διὰ ψήφων 2243 κατὰ 11 ἀπορριπτικῶν, αἵτινες ἐμειώθησαν εἰς 4 κατὰ τὴν τελικὴν ἐπιψηφίσιν αὐτοῦ τῇ 7.12.1965, ὅτε ἐγκριθὲν διὰ 2390 ψήφων, ἐπεκυρώθη καὶ διεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Πάπα ὡς ἀπόφασις περὶ τῆς διακονίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν πρεσβυτέρων «Presbyterorum ordinis»¹¹.

Τὸ μετὰ χειρᾶς κείμενον¹² διαιρεῖται εἰς τρία κεφάλαια, ὧν προηγεῖται βραχὺς πρόλογος. Ἐν αὐτῷ διδάσκεται, ὅτι διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου χειροτονίας καὶ ἀποστολῆς οἱ ἱερεῖς διορίζονται εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς διδασκάλου, ἱερέως καὶ βασιλέως, οὕτω δὲ μετέχουσι τοῦ τρισσοῦ τούτου ἀξιώματος αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἢ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία οἰκοδομεῖται ἀδιακόπως εἰς λαὸν τοῦ Θεοῦ, εἰς σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς ναὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀκολουθῶς, ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, ἐπιγραφομένῳ «οἱ πρεσβύτεροι ἐν τῷ ἔργῳ τῆς Ἐκκλησίας», διδάσκεται ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς, «ὃν ὁ Πατὴρ ἡγάγασε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον» (Ἰωάν. 10, 36), καθιστᾷ κοινωνὸν ὁλόκληρον τὸ μυστικὸν σῶμά του τῆς χρισσεως τοῦ Πνεύματος, δι' οὗ ἐχρίσθη αὐτὸς (Ματθ. 3, 16. Λουκ. 4, 18. Πράξ. 4, 27. 10, 38). Ἐν αὐτῷ πάντες οἱ χριστιανοὶ γίνονται «ιεράτευμα ἅγιον καὶ βασιλείον, ἀναφέρον πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξαγγέλλον τὰς ἀρετὰς τοῦ ἐκ σκότους καλέσαντος αὐτοὺς εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς» (Α' Πέτρ. 2, 5, 9). Οὐδὲν λοιπὸν μέλος ὑπάρχει, μὴ μετέχον τῆς ἀποστολῆς τοῦ ὅλου σώματος καὶ μὴ ἀγιάζον τὸν Ἰησοῦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ (Α' Πέτρ. 3, 15) καὶ ἀποδίδον «μαρτυρίαν» εἰς τὸν Ἰησοῦν διὰ τοῦ «Πνεύματος τῆς προφητείας» (Ἀποκ. 19, 10). Ἀλλὰ θέλων ὁ αὐτὸς Κύριος νὰ καταστήσῃ τοὺς χριστιανούς ἐν μόνον σῶμα, ἐν ᾧ «τὰ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν» (Ρωμ. 12, 4), κατέστησεν ἐξ αὐτῶν τινὰς διακόνους ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινότητι, ἐνδεδυμένους διὰ τῆς χειροτονίας τὴν τῆς ἱερατείας χάριν καὶ δύναμιν, ὥπως προσφέρωσι τὴν θυσίαν καὶ συγχωρῶσι τὰς ἀμαρτίας καὶ ἀσκάσι δημοσίᾳ χάριν τῶν ἀνθρώπων ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ τὴν ἱερατικὴν διακονίαν. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἀπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους, καθὼς αὐτὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς (Ἰωάν. 20, 21), κατέστησε διὰ τῶν Ἀποστόλων μετόχους τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν τοὺς ἐπισκόπους, ὡς διαδόχους αὐτῶν. Τούτων ἡ διακονία μετεδόθη καὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους, εἰς ὑποδεέστερον βαθμὸν, ἵνα ὡσι συνεργάται τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐμπειπιστευμένης αὐτοῖς ἀποστολῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ διακονία τῶν πρεσβυτέρων εἶναι συνδεδεμένη μετὰ

11. Πρβλ. καὶ «Herd.—Korresp.» 19 (1965) 729 ἐξ.

12. Γαλλικὴ μετάφρασις αὐτοῦ ἐν Concile oecum. Vatican II, Docum. concil. 4, σ. 185—239, γερμανικὴ δὲ ἐν τῇ Dokumentation τοῦ KNA.

τοῦ ἐπίσκοπικοῦ ἀξιώματος, μετέχει τῆς αὐθεντίας, μεθ' ἧς αὐτὸς ὁ Χριστὸς οἰκοδομεῖ, ἀγιάζει καὶ κυβερνᾷ τὸ σῶμά του. Διὰ τοῦτο ἡ ἱερωσύνη τῶν πρεσβυτέρων προϋποτίθησι μὲν τὰ μυστήρια τῆς καθοσιώσεως εἰς τὴν χριστιανικὴν ζωὴν, χορηγεῖται δὲ δι' ἰδιαιτέρου μυστηρίου. Δι' αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς, διὰ τῆς χρίσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σφραγίζονται διὰ χαρακτῆρος εἰδικοῦ καὶ ἐξομοιοῦνται πρὸς τὸν ἱερέα Χριστόν, ἵνα οὕτω δύνανται νὰ ἐνεργῶσιν ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Κεφαλῆς, τοῦ Χριστοῦ. Μετέχοντες δέ, κατὰ τὸ μέρος αὐτῶν, τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος οἱ ἱερεῖς, λαμβάνουσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς «λειτουργαὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντας τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορά τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» (Ρωμ. 15, 16).

Τῶ ὄντι διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου καλεῖται καὶ ἐνοῦται ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸν λαὸν τοῦτον, ἡγιασμένοι ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, «παριστῶσιν ἑαυτοὺς θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ» (Ρωμ. 12, 1). Διὰ τῆς διακονίας τῶν ἱερέων δὲ ὁλοκληροῦται ἡ πνευματικὴ θυσία τῶν πιστῶν, ἐν ἐνότητι μετὰ τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, τοῦ μοναδικοῦ μεσίτου, τῆς προσφερομένης δι' αὐτῶν ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ ἀναιμάκτως καὶ μυστηριακῶς, «ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ αὐτὸς ὁ Κύριος» (Α' Κορ. 11, 26). Πρὸς τοῦτο κατατείνει ἡ ἱερατικὴ διακονία καὶ ἐν αὐτῷ εὐρίσκει τὴν πλήρωσιν αὐτῆς. Ἀρχομένη δὲ ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἀντλεῖ πᾶσαν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἠθικὴν τελειότητα αὐτῆς ἐκ τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ κατατείνει εἰς «τὴν προσφορὰν τῷ Θεῷ, ὡς τὰ πάντα περιεχούσης θυσίας, ὁλοκλήρου τοῦ λελυτρωμένου λαοῦ, τῆς συναθροίσεως καὶ κοινωνίας τῶν Ἁγίων, διὰ τοῦ ὑπάτου Ἀρχιερέως, τοῦ προσενεγκόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἐν τοῖς παθήμασιν αὐτοῦ, ἵνα γίνωμεν ἡμεῖς τὸ σῶμα οὕτω μεγάλῃς Κεφαλῆς»¹³. Τοιοῦτρόπως λοιπὸν τὸ τέλος, πρὸς τὸ ὁποῖον οἱ ἱερεῖς διὰ τῆς διακονίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν κατατείνουσιν, εἶναι ἡ πραγματοποίησις τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἐν Χριστῷ. Ἡ δόξα αὕτη ἐγκείται ἐν τούτῳ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι, συνειδότες τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὸ πληρωθὲν ἐν Χριστῷ, ἀποδέχονται ἐλευθέρως καὶ εὐγνωμόνως αὐτὸ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ζωῇ αὐτῶν ἐκδηλοῦσι τοῦτο. Οὕτω λοιπὸν οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ λατρείᾳ, ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ θείου λόγου, ἐν τῇ προσφορᾷ τῆς θυσίας τῆς θείας Εὐχαριστίας ἢ τῇ τελέσει τῶν ἄλλων μυστηρίων καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις διακονίαις αὐτῶν χάριν τῶν ἀνθρώπων συντελοῦσιν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ θείᾳ ζωῇ. Πάντα ταῦτα ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ Πάσχα τοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ ὁλοκληρωθῶσι κατὰ τὴν ἐνδοξον ἔλευσιν αὐτοῦ, «ὅταν παραδῶ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί» (Α' Κορ. 15, 24).

13. Αὐγουστίνου, De civit. Dei 10, 6. Migne P. L. 41, 284.

Ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενοι καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων καθιστάμενοι τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρωσι δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν (Α' Κορ. 5, 1), οἱ ἱερεῖς ζῶσι μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὡς μετ' ἀδελφῶν. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τοῦ Πατρὸς πεμφθείς, διέμεινε μετὰ ἡμῶν καὶ ἠθέλησε «κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι», πλην τῆς ἁμαρτίας (Ἐβρ. 2, 17, 4, 15). Τοῦτον ἐμιμηθησαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι. Παῦλος, ὁ διδάσκαλος τῶν ἐθνῶν, «ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ» (Ρωμ. 1, 1), μαρτυρεῖ, ὅτι «τοῖς πᾶσι γέγονε τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ» (Α' Κορ. 9, 22). Καὶ ναὶ μὲν οἱ ἱερεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀφωρίσθησαν πῶς ἐν τοῖς κόλποις τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, δυνάμει τῆς κλήσεως καὶ χειροτονίας τῶν, ἀλλ' οὐχὶ ἵνα χωρισθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ, οὐδ' ἀφ' ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου, ἀλλ' ἵνα ἀφοσιωθῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς προσεκάλεσεν αὐτοὺς (Πράξ. 13, 2). Οὐδὲ θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι διάκονοι τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν δὲν ἦσαν μάρτυρες καὶ διανομῆς ἐτέρας τινὸς ζωῆς, οὐχὶ δὲ μόνου τῆς ἐπιγείου, οὔτε θὰ ἠδύνατο νὰ διακονῶσι τοῖς ἀνθρώποις, ἐὰν ἔμενον ξένοι πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἡ διακονία αὐτῶν ὅλως ἰδιαίτερος ἀπαιτεῖ, ὅπως μὴ συσχηματίζωνται τῷ αἰῶνι τούτῳ (Ρωμ. 12, 2) ἀλλ' ἀπαιτεῖ συνάμα, ὅπως ζῶσιν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως, ὡς καλοὶ ποιμένες, γνωρίζωσι τὸ ποίμνιον αὐτῶν καὶ ἐπιζητῶσι νὰ προσελκύσωσι καὶ τοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς αὐτό, ἵνα ἀκούωσι τῆς φωνῆς τοῦ Χριστοῦ: «γενήσεται μία ποίμνη, εἰς ποιμῆν» (Ἰωάν. 10, 14-16). Διὰ νὰ ἐπιτύχωσι δὲ τοῦτο, βοηθοῦνται ὑπὸ τῶν ἀρετῶν ἐκείνων, αἵτινες δικαίως ἐκτιμῶνται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ, ὡς ἡ ἀγαθότης, ἡ εὐκρίνεια, ἡ ἠθικότης, ἡ ὑπομονή, ἡ δικαιοσύνη, ἡ εὐγένεια καὶ ἄλλαι, τὰς ὁποίας συνιστᾷ ὁ Παῦλος λέγων: «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἄγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφρημα εἰ τις ἀρετὴ καὶ εἰ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε, ταῦτα πράσσετε» (Τιμ. 4, 8).

Ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ καθορίζεται «ἡ διακονία τῶν ἱερέων», καὶ δὴ πρῶτον τὰ τρία θεμελιώδη καθήκοντα αὐτῶν, ἧτοι τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ἡ τέλεισις τῶν μυστηρίων καὶ μάλιστα τῆς θείας Εὐχαριστίας, καὶ ἡ διαποίμανσις τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Εἶτα καθορίζονται αἱ σχέσεις τῶν πρεσβυτέρων μετὰ τῶν ἐπισκόπων, ἡ ἀδελφικὴ ἔνωσις καὶ συνεργασία τῶν πρεσβυτέρων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἡ συμβίωσις αὐτῶν μετὰ τῶν λαϊκῶν καὶ ἡ κλήσις αὐτῶν εἰς τὴν ἱερωσύνην.

Ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τελευταίῳ κεφαλαίῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἱερέων, καὶ δὴ περὶ τῆς κλήσεως αὐτῶν πρὸς ἀγιότητα, περὶ τῆς ἐνότητος καὶ ἁρμονίας τῆς ζωῆς αὐτῶν, τῆς ταπεινώσεως καὶ ὑπακοῆς αὐτῶν, τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐκλογῆς τῆς ἀγαμίας¹⁴, τῆς

14. Περὶ τῆς ἀποφάσεως ταύτης πληροφορεῖ ἡμᾶς ἡ «Καθολικὴ» 38 (1965) φύλ. 1460, σ. 4 τὰ ἐπόμενα: «Δύο περι-

ἐκουσίας πτωχείας αὐτῶν, τῶν μέσων πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς αὐτῶν, τῶν σπουδῶν αὐτῶν καὶ τῆς μισθοδοσίας καὶ ἀσφαλίσεως αὐτῶν.

Τοιοῦτον τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης συνοδικῆς ἀποφάσεως, ἧς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀποδώσωμεν μόνον τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ἅτε περιέχον ἀξιόλογον θεολογίαν τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τῆς ἱερω-

που ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως τοῦ σχεδίου τούτου, ἐκυκλοφόρησαν εἰς Ρώμην τυπωμένοι καὶ πολυγραφημένοι φυλλάδες, μαρτυροῦσαι ὅτι πολλοὶ πατέρες ἐμελέτων νὰ ἀνακινήσουν κατ' αὐτὴν τὸ πρόβλημα τῆς ἀγαμίας τῶν ἱερέων. Οὗτοι δὲν ἐμελλον νὰ προτείνουν, ὅπως νυμφεύονται οἱ ἡδη χειροτονημένοι ἱερεῖς, διότι τοῦτο ἀποκλείεται ὑφ' ὅλης τῆς παραδόσεως, ἀνατολικῆς τε καὶ δυτικῆς, ἀλλ' ὅπως εἰς ὠρισμένας χώρας χειροτονῶνται καὶ ἔγγαμοι ἄνδρες καθ' ὅλα κατὰλληλοι εἰς ἱερωσύνην, διὰ νὰ συμπληρῶνται οὕτω τὰ ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀγάμων ἱερέων κενά, ὡς ἐγένετο κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς ὀλίγον τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὡς γίνεται μέχρι σήμερον εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐνωτικὴν καὶ μὴ. Ὅμως ἡ κίνησις αὕτη ἐθορύβησε πολλοὺς ἐκ τῶν ὑπολοίπων πατέρων, φοβηθέντας μήπως ἡ τοιαύτη συζήτησις δώσῃ λαβὴν εἰς σοβαρὰς συζητήσεις καὶ παρερμηγείας, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς παρομοίας περιπτώσεις, ὃ δὲ φόβος τὸν κρίνεται εὐλόγος. Διὰ τοῦτο ἔσπευσαν πρὸς τὸν καρδινάλιον Εὐγένιον Τισσεράν, πρόεδρον τοῦ διευθυντηρίου τῆς Συνόδου, νὰ ἀναχαίτῃ τὸ παρασκευαζόμενον κύμα τῶν ὑπὲρ τοῦ ἐγγάμου κλήρου παρεμβάσεων, οὗτος δὲ διεβίβασε τὴν πρότασιν ταύτην εἰς τὸν Πάπαν, ὃ ὅποιος διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνόδου ἐδικαίωσε τὴν αἴτημα τῆς μειοψηφίας, μηνύσας ἐγγράφως τὰ ἐξῆς: «Ἐνιοὶ πατέρες ἐπιθυμοῦν νὰ ἀνακινήσωσιν ἐν τῇ Συνόδῳ τὸ θέμα τῆς ἰσχυροῦς ἐν τῇ λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀγαμίας τῶν ἱερέων. Χωρὶς νὰ προσβάλλωμεν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὁποίας ἀπολαύουν οἱ πατέρες ἐν τῷ ἐκτίθεσθαι κατὰ συνείδησιν τὴν γνώμην αὐτῶν, φρονούμεν ὅτι δὲν ἀρμόζει ὅπως τοιοῦτον θέμα συζητηθῇ δημοσίως. Σκοποῦμεν οὐχὶ μόνον νὰ διατηρησῶμεν τὸν νόμον τοῦτον τῆς ἀγαμίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν τήρησιν αὐτοῦ. Ἄν λοιπὸν ὃ τάδε ἢ ὃ δεῖνα πατὴρ νομίζῃ, ὅτι ὀφείλει νὰ ἀνακινήσῃ τοιοῦτον ζήτημα, ἅς ἐπιδώσῃ τὰς προτάσεις αὐτοῦ ἐγγράφως εἰς τὸ προεδρικὸν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον θὰ παραπέμψῃ ταύτας εἰς ἡμᾶς πρὸς ἐξέτασιν. Ὅλιγον πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ παραγγέλματος τούτου οἱ ἐπίσκοποι εἶχον ψηφίσει τὴν βελτιωθεῖσαν 10ην παράγραφον τοῦ περὶ ἱεροσπουδαστηρίων σχεδίου, ἡ ὁποία ἐξαιρεῖ ἀκριβῶς τὴν ἀξίαν τῆς ἀγαμίας τῆς ἀφιερωμένης εἰς τὸν Θεόν, προσκαλεῖ ὅπως αὕτη θεωρητῆται ὄχι μόνον ὡς νόμος ἀλλὰ κυρίως ὡς πολῦτιμον δῶρον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπιμένει ὅτι εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἐπαγρυπνῶμεν ἐπὶ τῆς ὠριμότητος τοῦ ἱεροσπουδαστοῦ, ὥστε οὗτος νὰ καταστῇ ἱκανὸς νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀγαμίαν ὡς ἀληθινὸν πλοῦτον καὶ ὄχι ὡς ἀπλοῦν ἐπάγγελμα. Ἡ παράγραφος αὕτη, ἡ ὁποία ἐν τούτοις δὲν παραλείπει νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὴν ἐν προκειμένῳ ἀνατολικὴν παράδοσιν (ἐπιτρέπουσαν τὴν ἱερατικὴν χειροτονίαν ἐγγάμων ἀνδρῶν), ἐνισχυθεῖσα ὅπως προσφάτως ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς λέξεως «παρθενία» διὰ τῆς λέξεως «ἀγαμία», ἐπεδοκιμάσθη ὑπὸ 1971 πατέρων, καταψηφισθεῖσα μόνον ὑπὸ 16. Ἐν τούτῳ συνήχθη ἀβασανίστως τὸ συμπέρασμα ὅτι σχεδὸν ἡ ὁλόκληρος τῶν ἐπισκόπων ἐτάχθη κατὰ τῆς ὑπάρξεως ἐγγάμων ἱερέων, διεδόθη δὲ ἐκ τῶν ὑστερῶν ὅτι ἡ ψήφος αὕτη ἐχρησίμευσεν ὡς δοκιμαστήριον διὰ νὰ ἀναφανῇ ὁ ἐλάχιστος ἀριθμὸς τῶν ἄλλων καὶ ἔχει ἀποδεικτικὴν ἀξίαν, διότι διεξήχθη πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ παπικοῦ γράμματος. Ἄλλ' ἐδῶ γεννῶνται βῆσιμοι ἀπορίαι, διότι εἶναι πασίγνωστον, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκόπων οἱ ὅποιοι ἐπιδιοκίμαζον τὴν ὑπαρξίν ἐγγάμων ἱερέων, ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τοὺς 16. Ὅθεν διερωτᾶται κανεὶς, μήπως οἱ ὁσῶς ἐπιχειρηματολογούντες ἐκλαμβάνουν τὰς ἐπιθυμίας ὡς γεγονότα. Διότι, ἂν ἡ Σύνοδος ἤθελε ἀποδεῖξαι διὰ δοκιμαστικῆς ἐρωτήσεως τὸν πραγματικὸν ἀριθμὸν τῶν ἐναντιουμένων πρὸς τὸν ἐγγαμὸν βίον τῶν ἱερέων, διατὶ δὲν ἀπέτεινε τὴν ἐρώτησιν ταύτην εὐθέως «ἐπιδοκιμάζετε ἢ ἀποδοκιμάζετε τὸν βοηθητικὸν ἐγγαμὸν κλήρον;» ὡς

σύνης¹⁵, παραλείψαντες νὰ πράξωμεν τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὰ δύο τελευταῖα κεφάλαια, ὡς ὄντα πρακτικοῦ περιεχομένου.

6. Ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς μορφώσεως τῶν πρεσβυτέρων.

Σχετικὴ πρὸς τὴν ἀνωτέρω εἶναι καὶ ἡ παρούσα ἀπόφασις τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου περὶ τῆς μορφώσεως τῶν πρεσβυτέρων. Τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὴν Σύνοδον σχέδιον αὐτῆς συνεζητήθη κατὰ Νοέμβριον 1964, γενόμενον δεκτὸν διὰ ψήφων 2117 κατὰ 41 ἀπορριπτικῶν. Ἐπανυποβληθὲν δὲ καὶ κατ' Ὀκτώβριον 1965, ἔτυχε τῆς τελικῆς ἐπιψηφίσεως διὰ ψήφων 2318 κατὰ 3 μόνον, κυρωθὲν καὶ διακηρυχθὲν ὑπὸ τοῦ Πάπα τῇ 28.10.1965 ὡς συνοδικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς μορφώσεως τῶν πρεσβυτέρων «Optatam totius Ecclesiae renovationem».

Τὸ κείμενον¹⁶ περιλαμβάνει πρόλογον, ἐν ᾧ ἐξαιρεται ἡ κεφαλαιώδης σημασία τῆς ἱερατικῆς μορφώσεως¹⁷, καὶ ἑπτὰ ἐδάφια. Ἐν τῷ πρώτῳ τούτων συνιστᾶται ἡ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐπισκοπικῶν συνεδρίων σύνταξις προγραμμάτων τῆς ἱερατικῆς μορφώσεως κατὰ χώρας, ἐγκρινομένων ὑπὸ τῆς Ἀγίας

ἐπράξε τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1964 εἰς λόγον τῶν ἐγγάμων διακόνων, ἀποκομίσασα 1588 ἐπιδοκιμαστικὰς ψήφους; Προφανῶς ἀπὸ σκοποῦ... Σημειωτέον ἐν τούτοις, πρὸς διασάφησιν καὶ ἀποτροπὴν πάσης παρεξηγήσεως, ὅτι, ὡς ἐδηλώθη ὑπὸ ἐγκύρων κύκλων, ὁ Παῦλος ΣΤ' δὲν ἀπέκλεισε τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ὑπάρξεως καὶ ἐγγάμων ἱερέων πλην τῶν ἀγάμων, ἀλλ' ἀπλῶς ἀπηγόρευσε ὅπως τὸ τοιοῦτον θέμα συζητηθῇ δημοσίως, ἔνεκα τῆς φύσεως αὐτοῦ δὲν ἦδύνατο δὲ νὰ ἀποκλεισθῇ τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο, διότι οἱ ἱεράρχαι οἱ τασσόμενοι ὑπὲρ τῆς χειροτονίας ἐγγάμων ἀνδρῶν καθώρισαν ἀκριβῶς, ὅτι πρόκειται περὶ κλήρου δευτερευόντος καὶ βοηθητικοῦ, οὐδόπως προτιθεμένου νὰ ὑποσκελίσῃ τὸν ἄγαμον, τοῦ ὁποίου οὐδεὶς σχεδὸν ἐκ τῶν πατέρων ἀμφισβητεῖ τὴν ἀνάγκην». Βλέπ. καὶ γνώμην καρδινάλιου Α. Bea, αὐτόθι φύλ. 1461, σ. 4.

15. Κατὰ τὸν ἐπίσκοπον τοῦ Caracas L. Henriquez «wenn man von den Priestern theologisch sprechen wollte, könne man sich nicht mit einer bloss äusserlichen Beschreibung zufriedengeben, sondern müsse zum theologischen Wesen des Priestertums vorstossen. Dieses theologische Wesen, die «tota realitas» des Priestertums, bestehe in dessen spezifischer Gleichgestaltung mit Christus und in der Teilnahme an dessen einem Priestertum: Christus, der Hohepriester, ist Mittelpunkt und Ziel des Universums. Sein Priestertum wird auf Erden sichtbar und sakramental ausgeübt von den aus dem Volk bestellten Priestern. Diese Teilnahme am Priestertum Christi ist keine bloss äusserliche Delegation (deputatio), sondern ontologische Weihe, seinshafte Gleichgestaltung mit Christus. Weil das Priestertum wahre und seinshafte Gleichgestaltung mit Christus ist, ist es auch wahre und seinshafte Teilnahme an der kosmischen Dimension des Opfers Christi, besonders durch die Eucharistie». («Herd. — Korresp.» ἐνθ' ἀν. σ. 732).

16. Γαλλικὴ μετάφρασις αὐτοῦ ἐν Conc. oecum. Vatican II, τ. 2, σ. 128—152, γερμανικὴ δὲ ἐν τῇ Dokumentation τοῦ KNA.

17. Ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ J. Guyot, προλογιζόμενος τὴν ἀπόφασιν, «si le renouveau de l'Église dépend du ministère des prêtres, le ministère des prêtres dépend, lui, de la formation qu' ils reçoivent de l'Église» (ἐνθ' ἀν. σ. 117).

“ΕΝΟΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΑΛΗΘΕΙΑ”,

Τὸ ἐν Νέα Ὑόρκη ἐκδιδόμενον ἀγγλόφωνον εἰκονογραφημένον περιοδικὸν («NEWSWEEK») ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ φύλλον τῆς 4ης Ἀπριλίου 1966 ἀνυπόγραφον ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐνότης ἐν τῇ ἀληθείᾳ», τὸ ὁποῖον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν πρόσφατον ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῆς Αὐτοῦ Χάριτος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Καντέρμπουρου καὶ Πριμάτου πάσης Ἀγγλίας κ. Ἀρθουρ Μιχαὴλ Ράμσεϋ εἰς τὸ Βατικανόν. Κατωτέρω παραθέτομεν τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου.

«Διὰ πρώτην φοράν ἀφ’ ὅτου ὁ Ἑρρῖκος ὁ 8ος συνεχρούσθη μετὰ τὸν Πάπα Κλήμεντα τὸν 7ον κατὰ τὸ 1534, ἕνεκα τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πάπα νὰ ἀκυρώσῃ τὸν γάμον του μετὰ τῆς Αἰκατερίνης τῆς Ἀραγωνίας—πράγμα τὸ ὁποῖον ὠδήγησε εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας—εἰς Πάπας καὶ εἰς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου συνητηθήσαν ἐπισήμως καὶ δημοσίως. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1960 ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου Δόκτωρ Τζόφρεϋ Φίσερ ἔλαβε πρόσκλησιν ἀβροφροσύνης ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰωάννου τοῦ 23ου. Ἡ σύντομος συνάντησις ὑπῆρξεν ἀνεπίσημος καὶ οὐδεμία φωτογραφία ἐλήφθη.

Ἀντιθέτως ἡ τριήμερος συνάντησις τῆς τελευταίας

Ἐδρας, τὰ ὁποῖα δέον νὰ προσαρμοζῶνται πρὸς τὰς τοπικὰς συνθήκας καὶ ἀνάγκας. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἐξάιρεται ἡ ἀνάγκη, ὅπως παρὰ πάντων ἐνισχυθῇ ἡ προσέλευσις εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου νέων ἱερέων. Ἐν τῷ τρίτῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν ἱερατικῶν σεμιναρίων. Ἐν τῷ τετάρτῳ ἐξάιρεται ἡ ἀνάγκη τῆς βαθείας πνευματικῆς μορφώσεως τῶν ὑποψηφίων ἱερέων, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ποιμαντικὴν τοιαύτην, καὶ προσδιορίζεται ἡ πνευματικότης αὕτη, οἱ σκοποὶ, αἱ δυσχέρειαι, οἱ τρόποι καὶ τὰ μέσα πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς. Ἐν τῷ πέμπτῳ συνιστᾶται ἡ μεταρρύθμισις τῶν ἐκκλησιαστικῶν σπουδῶν, τῶν τε θεολογικῶν καὶ τῶν φιλοσοφικῶν. Ἐν τῷ ἕκτῳ ἀπαιτεῖται εἰδικώτερον πλήρης ποιμαντικὴ μόρφωσις τῶν ὑποψηφίων ἱερέων, καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ συμπλήρωσις τῆς γενικῆς μορφώσεως τῶν νέων πτυχιούχων κληρικῶν εἰς εἰδικὰ Ἰνστιτούτα ἢ δι’ ἄλλων μέσων.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω συνοδικῆς ἀποφάσεως βελτιοῦται αἰσθητῶς καὶ συμπληροῦται τὸ σύστημα τῆς ἐκπαίδευσως τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ἱερέων. Οὕτως ἐξαιρεται ἡ σημασία τῆς φιλοσοφικῆς καταρτίσεως τῶν ἱεροσπουδαστῶν καὶ εἶτα τῆς θεολογικῆς, ἥτις ἄρχεται ἀπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ διὰ τῆς Βιβλικῆς καὶ τῆς Πατερικῆς Θεολογίας καταλήγει εἰς τὴν Συστηματικὴν, πρᾶσανατολιζομένην σταθερῶς καὶ κατατείνουσα πρὸς τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ (Mysterium Christi).

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ἑβδομάδος μεταξύ τῶν δύο θρησκευτικῶν Ἀρχηγῶν ἐγένετο γνωστὴ εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς τηλεοράσεως. Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν, καθ’ ἣν ἡ συνάντησις καὶ ὁ παπικὸς «ἀσπασμὸς εἰρήνης» ἐχαιρετίσθησαν ὡς ἐν βῆμα πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα, ἡ συνάντησις ἀπεδοκιμάσθη ὑπὸ ἄκρως συντηρητικῶν μὴ Ἀγγλικανῶν Κληρικῶν. Τρεῖς ἐξ αὐτῶν, ἂν καὶ ἠκολούθησαν τὸν Ράμσεϋ εἰς τὴν Ρώμην, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας Λειτουργίας ἐξεδύθησαν τὰ ἄμφιά των καὶ ἐφώναξαν: «Προδότης τῆς Ἀγγλικανικῆς Βρετανίας». Ἡ ἀποστολὴ ἦτο ἄκρως συμβολικὴ, ὁ δὲ Δρ. Ράμσεϋ τὴν ὠνόμασε «τελετὴν φιλίας». Καὶ ἡ σπουδαία συνάντησις ἐξειλίχθη ὡσάν τρίπρακτος παράστασις ὑψηλοῦ μεγαλείου. Ἡ πρώτη πράξις διεδραματίσθη εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Σίτζου, ἐνθα αἱ δύο δραματικαὶ μορφαί—ὁ Πάπας Παῦλος, ὠχρὸς καὶ ἀριστοκράτης, 68οῦτης Λομβαρδὸς καὶ ὁ Ράμσεϋ, ρωμαλαῖος καὶ μετὰ πικνοῦς ὄφρυς, Ἀγγλὸς 61 ἐτῶν—ἐκάθησαν εἰς πανομοιότυπους ἐπιχρῶσους πολυθρόνας κάτωθεν τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ ἀντήλλαξαν ἐπισήμους χαιρετισμούς. Ὁ Ράμσεϋ ὁμιλῶν ἀγγλιστὶ εἶπεν: «Εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐνότητος ὑπάρχουν φοβεραὶ δογματικαὶ δυσχέρειαι καὶ δύσκολα πρακτικὰ θέματα, διὰ τῶν ὁποίων αἱ συνειδήσεις καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος δύνανται νὰ τραυματισθοῦν».

Ὁ Πάπας Παῦλος ἀπήγγησε λατινιστὶ. Οὗτος ἐδήλωσε ὅτι «εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ἀκόμη ἀρκούντως διαφέρομεν καὶ ἀπέχομεν ἀλλήλων», προσέθεσε: «Ἡ ἀγάπη δύναται καὶ πρέπει ἀπὸ τοῦδε νὰ διέπῃ τὰς σχέσεις μεταξύ ἡμῶν». Εἰς τὴν δευτέραν πράξιν, μίαν ἰδιωτικὴν συνάντησιν εἰς τὴν παπικὴν βιβλιοθήκην ἀκροάσεων, οἱ δύο Ἀρχηγοὶ συνεζήτησαν εἰδικὰ θέματα. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ διάλογός των παρουσίασε σημεῖα δισταγμῶν. «Ἡρχισαν καλῶς», εἶπεν εἰς Ἀγγλικανός, «ἀλλὰ ἀπὸ τώρα θὰ ἀρχίσουν αἱ ἐπιφυλάξεις». Κατὰ τὴν συζήτησιν διεπιστώθησαν δογματικαὶ διαφοραὶ οἵαι τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα, ὁ ὑπέροχος σεβασμὸς (ἀπὸ ἀγγλικανικῆς ἐπόψεως) τῆς Ρώμης πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν καὶ ἴσως τὸ πλεόν ἐπεῖγον θέμα τῶν μικτῶν γάμων. Ὁ Ράμσεϋ ἐδήλωσεν βραδύτερον πρὸς τοὺς δημοσιογράφους, ὅτι αἱ πρόσφατοι τροποποιήσεις ὑπὸ τοῦ Πάπα Παύλου τῶν διατάξεων περὶ τῶν μικτῶν γάμων «δὲν ἱκανοποιοῦν τὴν συνείδησιν τῶν Ἀγγλικανῶν Χριστιανῶν...». Ἡ τρίτη πράξις τοῦ δράματος δεικνύει τὴν δυνατὴν συμφοιλιώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ σκηνὴ διεδραματίσθη εἰς τὸν Ἅγιον Παῦλον «ἄνευ τειχῶν». Πάλιν οἱ δύο ἐκάθησαν παραπλευρῶς κάτωθεν ἑνὸς διακεκοσμημένου δώματος εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι ἐξωγραφισμέναι αἱ μορφαὶ τῶν Πατρῶν εἰκοσι αἰώνων, μετὰ τὴν μορφήν τοῦ Πάπα Παύλου τελευταίαν εἰς τὴν σειράν. Ἐνώπιον μιᾶς συνάξεως ἐκ 3.000 Καρδινάλιων καὶ ἄλλων Καθολικῶν ἀξιωματοῦχων καὶ Προ-

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΑΓΙΑΣ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΚΟΥΓΚΙΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ (ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛ) ΚΑΙ ΤΑ ΕΥΡΕΘΕΝΤΑ ΚΑΤ' ΑΥΤΑΣ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Δημοσιεύσας κατά τὸ παρελθὸν ἔτος ἄρθρον εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Καλογήρου Σαμουήλ καὶ ὁ τόπος τῆς γενετήρας αὐτοῦ»¹, θεωρῶ ἐπάναρχες μετὰ τὸ προσφάτως δημοσιευθὲν αὐθεντικὸν καὶ περισπούδαστον ἄρθρον εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία»² τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου καὶ Σεπτοῦ μοι Γέροντος κ. Τίτου περὶ («τῶν Ναῶν τοῦ ἱστορικοῦ Σουλίου»), ὅπως ἐνδιατρίψω λίαν ἐπικαίρως περὶ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς Κουγκίου τοῦ Σουλίου (τοῦ Ἱερομονάχου Σαμουήλ) καὶ τῶν εὐρεθέντων κατ' αὐτάς κειμηλίων.

1. Ἀρχιμ. Τίτου Καράντζαλη, Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Καλογήρου Σαμουήλ καὶ ὁ τόπος τῆς γενετήρας αὐτοῦ. Περιοδικὸν «Ἐφημέριος», ἔτος 1965. Μιχαήλ Μαρκάτσελη, Ἡ γενέτειρα τοῦ Ἐθνομάρτυρα Σαμουήλ τοῦ «Κουγκίτη», «Θεσπρωτικὰ Νέα», ἀριθμὸς φύλ. 382 καὶ 383, ἔτος 1964.

2. «Ἐκκλησία», ἔτος ΜΓ', ἀριθμ. φύλ. 5, σελ. 113-117.

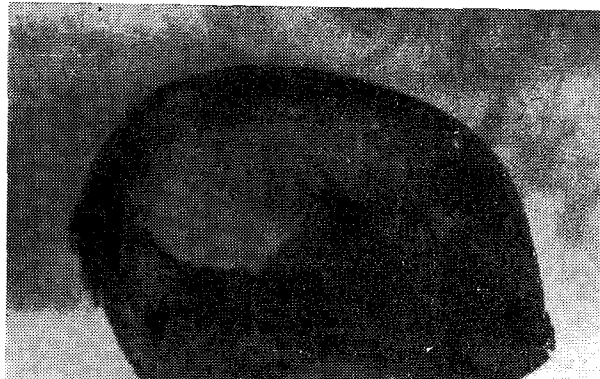
τεσταντῶν Κληρικῶν συνώψισαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἰδιωτικῶν των συνομιλιῶν, εἰς τὴν ἀγγλικὴν καὶ τὴν λατινικὴν. Ἐκεῖ ἀνεκοίνωσαν τὴν πρόθεσιν των ἀνὰ ἐγκαινιάσουν σοβαρὸν διάλογον ὁ ὅποιος, ἐδραζόμενος ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχαίας κοινῆς παραδόσεως, ἴσως ὁδηγήσῃ εἰς ἐνότητα ἐκείνην ἐν ἀληθείᾳ, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς προσηύξατο. Ἡ συνάντησις, λέγει περαιτέρω ἡ ἀνακοίνωσις, ἀποτελεῖ νέον βῆμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἀδελφικῶν σχέσεων, βασιζομένων ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης».

Τὸ πλέον πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τῆς συναντήσεως μεταξὺ τοῦ Καντέρμπουρου καὶ τῆς Ρώμης ἦτο ἡ ἀπόφασις περὶ συστάσεως Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς, προκειμένου νὰ ἐγκαινιασθῇ εἰς νέος Ρωμαιο-ἀγγλικανικὸς διάλογος ἐπὶ τῶν δογματικῶν διαφορῶν. Ὁ Δρ. Ράμσεϋ προειδοποίησε: «Θὰ ἦτο σφάλμα νὰ συζητηθῇ οἰαδήποτε ἐπὶ μέρος δογματικῆς διαφοράς σήμερον, ἀλλ' εἶναι πρόδηλον ὅτι ὁ Πάπας ἀναγνωρίζει τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἀποτελοῦσαν μέλος τοῦ Χριστιανικοῦ Πληρώματος εἰς τὸν κόσμον καὶ ὅτι ἡ ἀναγνώρισις αὕτη εἶναι σημαντικὴ».

Σύμβολον αὐτῆς τῆς ἀναγνώρισεως ὑπῆρξεν ἡ χειρονομία κατὰ τὴν τελευταίαν συνάντησιν μεταξὺ τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Καθὼς ὁ Δρ. Ράμσεϋ ἠτοιμάζετο νὰ ἐπιβιβασθῇ τοῦ πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου αὐτοκινήτου του, ὁ Πάπας αἴφνης ἀφῆρσε ἀπὸ τὸν δάκτυλόν του ἓνα δακτυλίδιον ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ τὸ ἐφόρεσεν εἰς τὸν δάκτυλον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Εἰς Πάπας, παρετήρησεν εἰς παρακαθήμενος, σπανίας δίδει παπικὸν δακτυλίδιον εἰς τινα ἐὰν δὲν τὸν ἀναγνωρίζῃ ὡς νόμιμον Ἱερέα ἢ τοῦλάχιστον ὡς ἀδελφὸν ἐν Χριστῷ».

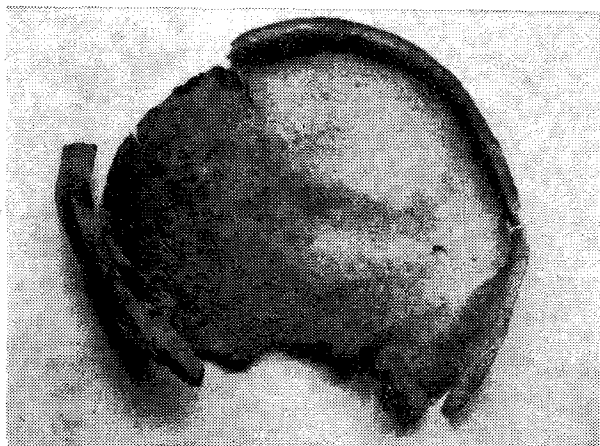
Μετάφρασις Κ. ΧΑΛΒΑΤΖΑΚΗ

Περὶ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ἀναφέρει ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ ὁ Σεβασμιώτατος ἅγιος Παραμυθίας, ὡς καὶ ὁ λογοτέχνης Βασίλειος Κραψίτης, ὁ ἐκ τῆς πόλεως Παραμυθίας καταγόμενος, εἰς τὸ βιβλίον αὐτοῦ «Ἀνεβαίνοντας στὸ Σούλι», ὅπερ ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος 1965³. Περὶ τούτων ἔσχον τὴν εὐχέρειαν

Ἡ κούπα τοῦ ἁγίου Ποτηρίου.

νὰ σχηματίσω ἰδίαν ἀντίληψιν, λόγῳ τῆς ιδιότητός μου ὡς Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου καὶ κρίνω ὀρθὸν

Ὁ ἀνευρεθείς κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς χάλκινος δίσκος.

νὰ δημοσιεύσω ὀλόκληρον τὸν κατάλογον τῶν εὐρεθέντων κειμηλίων.

Ἐν πρώτοις εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω τὸ πῶς ἡ Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Ἡπείρου ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ προβῇ εἰς ἀνασκαφὰς τῆς ὡς ἄνω Μονῆς, καίτοι τοῦτο σημειοῦται λίαν χαρακτηριστικῶς παρὰ

3. Βασιλείου Κραψίτη, Ἀνεβαίνοντας στὸ Σούλι. Ἀθήνα 1965.

τε τοῦ Σεβασμιωτάτου Παραμυθίας κ. Τίτου καὶ τοῦ κ. Κραφίτου.

Ὁ κύριος συντελεστής τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Παραμυθίας καταγόμενος καὶ ἐν Ἰωαννίνοις κατοικῶν κ. Σωτήριος Παπαθανασίου, ἔμπορος, ὅστις διακαῆ πόθον εἶχε νὰ γίνουν ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν

ξιώθη ἐπισημῶς τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτον καὶ προσέφερεν εἰς αὐτὸν Δίπλωμα Τιμῆς.

Μετὰ τὰς γενομένας προκαταρκτικὰς ταύτας ἐνεργείας καὶ ἀλλεπαλλήλους συσκέψεις τῆς συσταθείσης ἐκ τῶν ὡς ἄνω προσώπων ἐπιτροπῆς, τὸ ἔργον

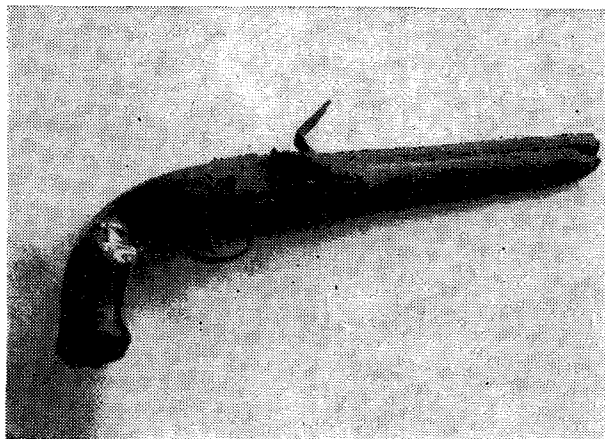
Τὸ σκεῦος τὸ χρησιμοποιούμενον ὡς ζέον.

Τὰ εὑρεθέντα κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ὀστᾶ τοῦ Σαμουήλ.

Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Κουγκίου καὶ νὰ ἐπακολουθήσῃ τούτων ἡ ἀναστήλωσις αὐτῆς. Πρὸς τοῦτο ἔλυε τὸ πρόβλημα δηλώσας ἐπισημῶς καὶ ἐνώπιον ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποίαν οὗτος καθώριζεν, ἐκ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Παραμυθίας κ. Τίτου, τοῦ Νομάρχου Θεσπρωτίας καὶ τοῦ Διοικητοῦ τῆς VIII Μεραρχίας, ὅτι θὰ προσέφερε χρηματικὸν ποσὸν 150 χιλιάδων δραχμῶν διὰ τὰς ἀνασκαφὰς καὶ τὴν ἀναστήλωσιν τῆς

ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν καὶ ἡ Ἐφορεῖα Ἀρχαιοτήτων Ἡπείρου τῇ καθοδηγίᾳ τοῦ τότε Διευθυντοῦ αὐτῆς καὶ νῦν Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Σωτηρίου Δάκαρη προέβη εἰς ἀνασκαφὰς εἰδικῶς τοῦ χώρου, ἔνθα ἔκειτο εἰς ἐρείπια τὸ Ναῦδριον τῆς Ἀγίας Ὁσιομάρτυρος Πα-

Σουλιώτικο ὄπλο.

Ἀναπαράστασις τῆς πυρπολήσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίας Παρασκευῆς.

Ἱερᾶς Μονῆς, προθυμοποιηθεὶς νὰ συνεισφέρει ἔτι περισσότερον, ἐὰν ἤθελε ἀπαιτηθῆ, ὕπερ καὶ συνέβη.

Τὰς εὐγενεῖς καὶ φιλοπάτριδας ταύτας προθέσεις αὐτοῦ ὁ κ. Σωτήριος Παπαθανασίου ἀνεκοίνωσε καὶ εἰς τὰ μέλη τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ὑφισταμένου Συλλόγου Παραμυθιωτῶν «Τὸ Σούλι», ὅτε ἐν ἔτει 1960 ἔδε-

ρασκευῆς, τὸ πυρποληθὲν ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Σαμουήλ ἐν ἔτει 1803.

Οἱ πάντες ἦσαν βέβαιοι, ὅτι ὅπωςδήποτε θὰ ἀνευρίσκοντο ἀντικείμενα τῆς χρονικῆς ἐκείνης περιόδου, ἔστω καὶ ἂν παρῆλθε χρονικὸν διάστημα 159 ἐτῶν, δεδομένου

ὅτι ἡ σκαπάνη τῶν ἀρχαιολόγων τὸ πρῶτον θὰ ἐτίθετο ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου.

Τοιουτοτρόπως ἐν ἔτει 1962 ἀπὸ 13 ἕως 31 Ἰουλίου ἐγένοντο αἱ ἀνασκαφαί, ἐπιμελεία τοῦ Σπ. Γ. Μουσελίμη, ἐκτάκτου ἐπιμελητοῦ ἀρχαιοτήτων Θεσπρωτίας, αἵτινες ἔφερον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἀρκετὰ ἀν-

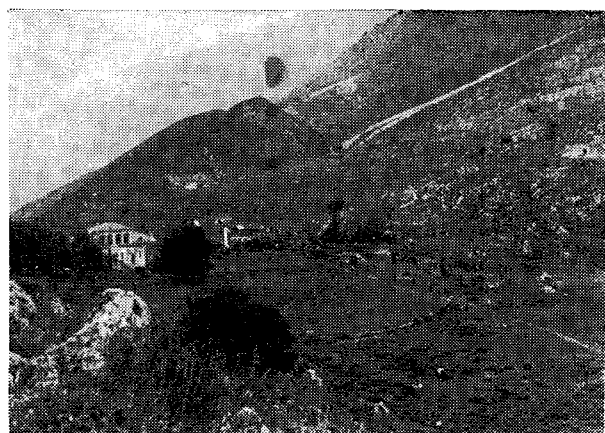
Ἡ Σκάλα τῆς Τζαβέλλαινας.

τικείμενα ἀρχαιολογικῆς ἀξίας, σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν λατρείαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τὰ μέσα τῆς πολεμικῆς τέχνης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Τὰ εὐρήματα ταῦτα κατεγράφησαν ἐν εἰδικῇ καταστάσει καὶ παρεδόθησαν διὰ πρωτοκόλλου εἰς τὸν φύλακα ἀρχαιοτήτων Σουλίου.

Ἡ κατάστασις αὕτη ἔχει οὕτω:

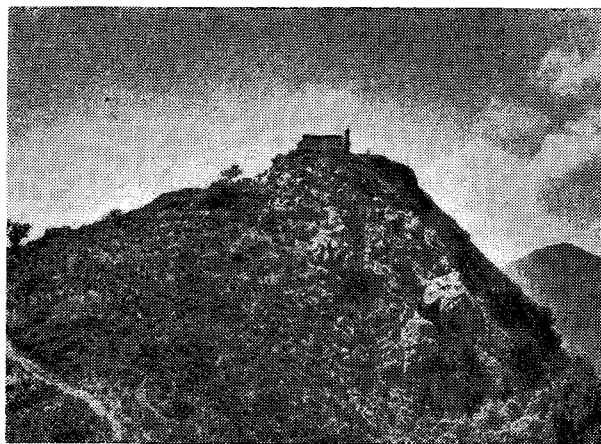
α) 1 δίσκος (ἀπλάδα) χάλκινος τοῦ Ναοῦ, στὸν

Ὁ ἱστορικός τόπος τοῦ Σουλίου.

ὁποῖον ἐτοποθετεῖτο τὸ ἀντίδωρον, 1 κλειδωνιά μετὰ τοῦ κλειθροῦ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς, 1 κατεστραμμένο δισκοπότηρο τῆς Ἐκκλησίας, 1 μικρὸ κατεστραμμένο χάλκινο ποτήρι, 1 σιδερένια πυράγρα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐτοποθετοῦντο τὰ κάρβουνα στὸ θυμιατὸ τοῦ Ναοῦ, 1 φουρνόφκιαρο στὸ ὑπόστεγο τοῦ φούρνου,

1 κλειθρο τοῦ φρουρίου τῆς Κιάφας (προερχόμενον ἀπὸ τὸ Φρούριο τῆς Κιάφας), 1 σκελετὸ καμμένο στατεριοῦ (ζυγοῦ), 3 χάλκινα βαρίδια κανταριοῦ, 9 πήλινα τσιμπούκια μισοκατεστραμμένα, 4 κλειθρα προερχόμενα ἀπὸ Σουλιώτικα σπίτια, τὰ ὅποια εἶχαν μαζί τους οἱ οἰκονομοὶ καὶ τὰ παράτησαν στὸ Φρούριο κατὰ τὴν ἀναχώ-

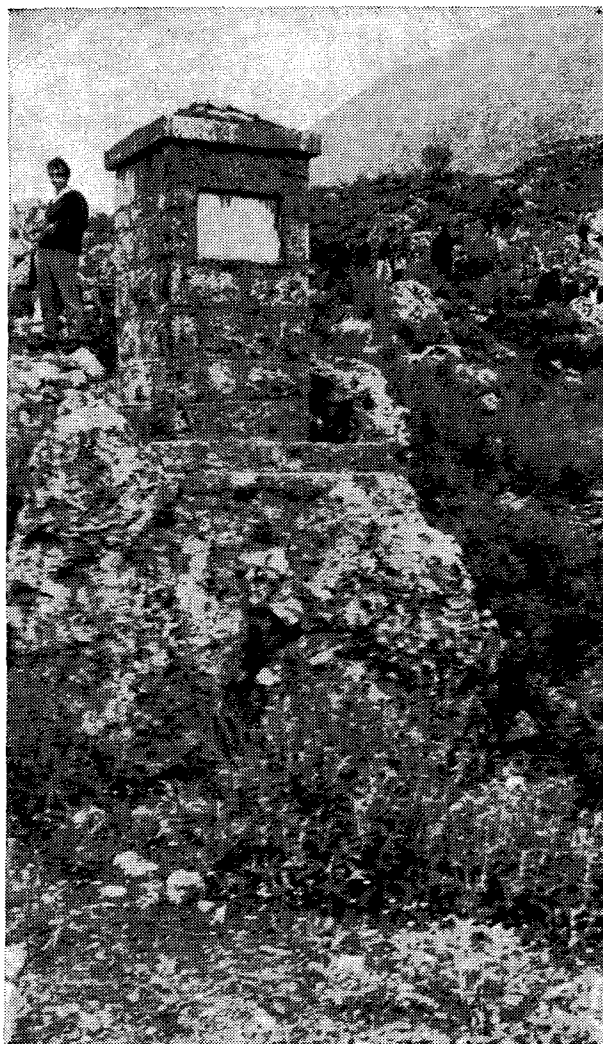
Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κουγκίου τοῦ καλοῦ Σαμουήλ.

ρησίν των τὸ 1803, 2 ριχτὲς μικρὲς κλειδωνιές, 2 πυροβόλους ποὺ βγάζουν φωτιά χτυπούμενοι μὲ στουρναρόπετρα, 1 τενεκεδένιο χωνὶ κατεστραμμένο, μὲ τὸ ὁποῖο ἔρριγαν λάδι ἀπὸ μεγάλο δοχεῖο σὲ μικρὸ, 1 σκανδάλη ὅπλου παλαιοῦ, 3 ψέλλια ἀρχαίου Σουλιώτικου ὅπλου, 1 διχαλωτὴ βουκέντρα, 1 μαχαίρι, λίγα καμμένα ὄστᾶ, 1 χάλκινο λαδερὸ κατεστραμμένο, 1

Ἀναπαράστησις τῆς πυρπολήσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

καλύπτρα σκανδάλης ὅπλου, 1 χάλκινη πόρπη, 20 τεμάχια (λυώματα) χαλκίνων σκευῶν, 4 μολύβδινες σφαῖρες σουλιώτικου ὅπλου, 10 σιδερένιες σφαῖρες τρουμπλών, 3 στουρναρόπετρες ὅπλου Σουλιώτικου, 3 μικρὰ ἀργυρᾶ νομίσματα (ἄσπρο—ὑποδιαίρεση τοῦ παρᾶ), 1 τουρκικὴ πεντάρα, 1 λεπίδι σουγιᾶς,

Ἡ Βουλευτήριον τοῦ Σουλίου.

10 πλατυκέφαλα καρφιά πατώματος, 4 λαβές θύρας, 1 χεῖλος ὑαλίνου ἀγγείου, 1 πήλινο σφοντίλι γενσίματος, 5 κομμάτια χαλκίνων ἀγγείων, 1 τσαγκαροσουφλι ἀτσάλινο, λίγο κουλουρωτὸ χαλκίνο σύρμα, 1 σιδερένιο σουβλί γιὰ ψήσιμο κρέατος, 2 σιδερένιες κρεμάστρες νωποῦ κρέατος, 8 βλήματα κούφια πυροβόλου ἐμπροσθογεμοῦς διαφόρων διαμέτρων, 3 βλήματα πυροβόλου ἐμπροσθογεμοῦς μεθλιὰ, 2 βλήματα πυροβόλου με ἀλυσίδα, 2 δίδυμα βλήματα πυροβόλου ἐμπροσθογεμοῦς, ἐξ ὧν 3 βομβάρδες».

Τὰ παραδοθέντα εἰς τὸν φύλακα κειμήλια εἶδον κατ' ἐπανάληψιν περιεργασθεὶς αὐτὰ ἐπισταμένως. Ἐξ αὐτῶν παραθέτω τέσσαρά τινα:

α) Τὴν κούπα τοῦ ἁγίου Ποτηρίου, ὡς εὑρέθη κατὰ τὰς ἀνασκαφάς.

β) Τὸν χαλκίνον δίσκον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτοποιετέτο τὸ ἀντίδωρον.

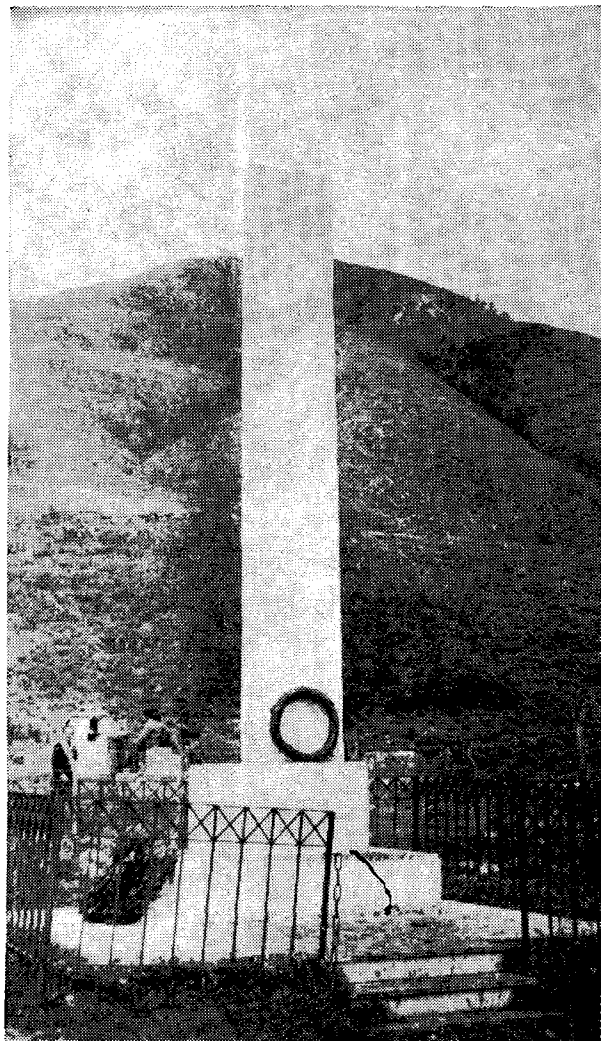
γ) Τὸ σκεῦος, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ζέον κατὰ τὴν τὴν θεῖαν λατρείαν.

δ) Σουλιώτικο ὄπλο.

Σὺν τούτοις αἱ ἀνασκαφαὶ ἔφεραν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν μικρὰ τεμάγια ἀπηνθρακωμένων ὀστέων, τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν ἀκριβῶς εἰς τὸν τόπον, ἐνθα ἔκειντο αἱ βαθμίδες τῆς Ὁραίας Πύλης. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς εὑρέσεώς των παρίστατο αὐτόπτης μάρτυς καὶ ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου Σαμονίβας, ἱερεὺς Εὐάγγελος Τσελίκος, ὅστις ἀσμένως ἔσπευσε πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Παραμυθίας νὰ ἀναφέρῃ τὸ γεγονός τοῦτο καὶ ὅτε ἐτέλεσε Τρισάγιον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ ἐθνομάρτυρος Ἱερομονάχου Σαμουήλ. Ἀναμφιβόλως πρόκειται περὶ ὀστέων τοῦ Καλογήρου Σαμουήλ, καθὼς οἱ πάντες διατείνονται, ἐσημείωσε δὲ καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παραμυθίας κ. Τίτος ἐν τῷ δημοσιευθέντι ἄρθρῳ αὐτοῦ⁴.

Φωτοτυπία τῶν ἀπηνθρακωμένων τούτων ὀστέων

4. Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτου, Οἱ Ναοὶ τοῦ ἱστορικοῦ Σουλίου. Περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ἔτος ΜΓ, ἀριθμ. φύλ. 5.

Ἡ ἀναθηματικὴ στήλη πρὸς τιμὴν τῶν Σουλιωτῶν.

τοῦ Ἱερομονάχου Σαμουήλ παραθέτω κατωτέρω.

Ὁμολογουμένως ἀξίζει νὰ υποβληθῆ τις εἰς τὸν κόπον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἱστορικοῦ Σουλίου, ἔνθα φυλάσσονται τὰ κειμήλια τῶν γενομένων ἐν ἔτει 1962 ἀνασκαφῶν. Βεβαίως ὅταν ληφθῆ πρόνοια ἀξιοποιήσεως τοῦ ἱστορικοῦ Σουλίου, θὰ ἰδρυθῆ καὶ κατάλληλον Μουσεῖον πρὸς φύλαξιν τούτων.

Περατώσας τὸν λόγον περὶ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν καὶ τῶν κατ' αὐτάς εὑρεθέντων κειμηλίων, παραθέτω εἰκόνας τινὰς τοῦ Σουλίου.

α) Τὴν Σκάλαν τῆς Τζαβέλλαϊνας, τὴν ὁποίαν διερχόμεθα κατὰ τὴν ἄνοδον πρὸς τὸ Σούλι. Κάτωθεν αὐτῆς ρέει ὁ ἱστορικὸς Ἀχέρων ποταμός.

β) Τὸν ἱστορικὸν τόπον τοῦ Σουλίου.

γ) Τὸ Βουλευτήριον τοῦ Σουλίου.

δ) Τὴν ἀναθηματικὴν στήλην τὴν πρὸς τιμὴν τῶν Σουλιωτῶν στηθεῖσαν.

ε) Τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Κουγκίου τοῦ Καλογῆρου Σαμουήλ.

Ἡ στήλη τοῦ Ἠρώου ἐντὸς τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Κουγκίου.

Ἡ Ἑλληνικὴ σημαία εἰς τὸν ἱστὸν τῆς Μονῆς μεταφερομένη μετὰ τὴν ἀναπαράστασιν τῆς πυρπολήσεως.

στ) Τὴν στήλην τοῦ Ἠρώου, τὴν κειμένην ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Κουγκίου.

ζ) Δύο εἰκόνας τῆς ἀναπαραστάσεως τῆς πυρπολήσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, τῆς κατ' ἔτος γενομένης παρὰ τοῦ 628 Τ.Π. καὶ ἀντιπροσωπείας μὲ τοπικὰς ἐνδυμασίας μεταφεροῦσης τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν εἰς τὸν ἱστὸν τῆς Μονῆς μετὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀναπαραστάσεως τῆς πυρπολήσεως.

Πᾶν ὅ,τι περὶ τοῦ ἱστορικοῦ Σουλίου δημοσιεύεται εἴτε περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἀγίας Ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς τοῦ Κουγκίου, εἴτε περὶ τῶν γενομένων ἐν αὐτῇ ἀνασκαφῶν, εἴτε περὶ τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς τοῦ Σουλίου, συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τούτου καὶ τὸν καθορισμὸν ὡς πανελληνίου χαρακτήρος τοῦ ἐθνικοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Σουλίου.

Ἀρχιμ. ΤΙΤΟΣ ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗΣ
Ἱεροκλήρυξ Παραμυθίας

ΖΩΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ ΟΡΜΩΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

Ἐπεὶ τῆς ἀπόψεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνηγοροῦσι καὶ τὰ ἐπόμενα:

Α) Πάντες οἱ κληρικοί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Πατριάρχης, Μητροπολίται, Ἐπίσκοποι καὶ λοιποὶ ἀξιωματοῦχοι αὐτοῦ κληρικοί θεωροῦνται ἀπὸ κανονικῆς ἀπόψεως μέλη καὶ ἀδελφοὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐν ἣ ἀπὸ τριακοσίων καὶ πλέον ἐτῶν ἐγκατέστη τὸ Πατριαρχεῖον καὶ συνεπῶς ἔχουσι τὴν ἐγκατάστασιν (Établissement) καὶ τὴν δωσιδικίαν (Forum) ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνεξαρτήτως τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς καὶ ὑπηρεσίας αὐτῶν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φρασεολογίαν οἱ ἀρχιερεῖς διαμένοντες ἐν Κωνσταντινουπόλει λέγονται «ἐνδημοῦντες», ἀποστελλόμενοι δὲ εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἔξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς διοίκησιν ἐπαρχίας λέγονται «ἀποδημοῦντες».

Β) Ἐν τοῖς Σουλτανικοῖς Βερατίοις τοῦ διορισμοῦ Πατριαρχῶν καὶ Μητροπολιτῶν καθορίζεται ἡ δωσιδικία αὐτῶν καὶ ἀναγράφεται ρητῶς ὅτι «πᾶσα ἀστική ἀγωγή τῶν Μητροπολιτῶν καὶ ἐπιτρόπων αὐτῶν οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ δικάζεται εἰμὴ μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει». Ἡ ἀνωτέρω διάταξις ἀναγράφεται καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Βεράτιον τοῦ τελευταίου κατὰ τὸ πρῶν καθεστῶς ἐκλεγέντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀειμνήστου Γερμανοῦ τοῦ Ε' τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος. Τὰ οὕτω δὲ ἐν τοῖς Βερατίοις καθοριζόμενα περὶ δωσιδικίας ἀπορρέουσιν ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἐν τῇ α' παραγράφῳ ἀναγραφείσης κανονικῆς ἀπόψεως περὶ ἐγκαταστάσεως τῶν κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου.

Γ) Δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἡ ὑπαρξις καὶ λειτουργία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἄνευ τῶν ὀργάνων αὐτοῦ, ἦτοι τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ φυσικῶν προσώπων. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἀναγνωρίζων καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Ἀντιπροσωπείας Ἐξοχώτατος Ἰσμέτ Πασᾶς ἐζήτησε οὐχὶ ἀπλῶς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Πατριαρχείου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «μεθ' ὅλων τῶν ὀργάνων τῶν θεσμοθετημένων σωμάτων του», ὡς ρητῶς ἀναγράφεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς 10 Ἰανουαρίου 1923 τῆς Διασκεφέως τῆς Λωζάνης. Ἀποσυρθείσης εἶτα ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς περὶ ἀπομακρύνσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προτάσεως αὐτῆς καὶ ἀποφασισθείσης τῆς παραμονῆς αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔπεται κατὰ λογικὴν συνέπειαν, ὅτι θὰ παραμείνῃ τοῦτο «μεθ' ὅλων τῶν ὀργάνων καὶ τῶν θεσμοθετημένων σωμάτων του», ὡς προὔτεινε καὶ ὁ Ἐξοχώτατος Ἰσμέτ Πασᾶς.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἡμετέρας ἐκλογῆς παρατηροῦμεν, ὅτι αὕτη διεξήχθη οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰ θέσμια τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς

διατάξεις τὰς ἀπορρεούσας ἐκ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ συνωδᾶ τῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀοιδίου προκατόχου ἡμῶν κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Ζ' διαβιβασθέντι εἰς τὰ Πατριαρχεῖα σχετικῶς τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως ἐγγράφῳ ὑπ' ἀριθ. 1092 καὶ ἡμερομηνίαν 6 Δεκεμβρίου 1339 (1923), διαλαμβάνουσι ὅτι ἐκλογεῖς καὶ ἐκλέξιμοι διὰ τὴν Πατριαρχεῖαν «δέον νὰ ὦσι Τούρκοι ὑπήκοοι καὶ νὰ ἐξασκῶσιν ἐν Τουρκίᾳ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν καθήκοντα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκλογῆς». Ἀμφότεροι δὲ οἱ ὅροι οὗτοι συνέτρεχον κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐκλογὴν, καθότι καὶ τὴν Τουρκικὴν ὑπηκοότητα ἐκ γενετῆς κεκτήμεθα καὶ τὰ πνευματικὰ ἡμῶν καθήκοντα ἐξησκήσαμεν ἐντὸς τῆς Τουρκίας πάντοτε μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐσχάτως ὡς Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας Δέρκων, περιλαμβανομένης ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Δημαρχίας Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ τ' ἀνωτέρω οὐδεὶς λόγος συντρέχει πρὸς ἀνταλλαγὴν ἡμῶν καὶ συνεπῶς ἡ ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀπέλασις ἡμῶν εἶναι ἀντικανονικὴ καὶ ἀντίθετος πρὸς τὰ ἐν Λωζάνῃ συμπεφωνημένα.

Ἐπειδὴ ἡ περὶ ἀνταλλαγῆς σύμβασις, ἀφορῶσα, ὡς προείρηται, ἀπλοῦς ἰδιώτας, οὐδεμίαν ἔχει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐφαρμογὴν διότι εἰς τὰ κληρικὰ πρόσωπα, ἅτινα τὸ κοσμικὸν ὄνομα ἀλλάσσουν καὶ τὸ οἰκογενειακὸν αὐτῶν ἐπίθετον κανονικῶς ἀποβάλλουσι κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν, ἐκμηδενίζεται ἡ ἰδιότης τοῦ ἀτόμου ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος καὶ δὴ τοῦ ὑπάτου τοιοῦτου, τοῦ Πατριαρχικοῦ.

Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα πάντες οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μητροπολίται, Ἐπίσκοποι καὶ ἀξιωματοῦχοι κληρικοί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δὲν εἶναι ἀνταλλάξιμοι, πολλῶν δὲ μᾶλλον ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ ἔχων τὸ ἀξίωμα οὐ μόνον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ Προέδρου τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἅτινα ἀμφοτέρω ἐξυπνοοῦσι καὶ ἐπιβάλλουσι τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σταθερὰν αὐτοῦ διαμονήν, τὴν ὅποιαν, ὡς προείρηται, καθιέρωσαν καὶ κατωχύρωσαν ἀμετάβλητοι διατάξεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὑπερ τὰς ὁποίας οὐδεὶς δύναται ἄνευ χρήσεως βίας νὰ τεθῇ καὶ δὴ ἀλλόθρησκος Κυβέρνησις.

Ἐπειδὴ ἡ ἀπέλασις ἡμῶν καὶ ἡ μελετωμένη τοιαύτη σχεδὸν πάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερέων ἀποσκοπεῖ κυρίως τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τὰ ἐν τῇ Διασκεφῇ τῆς Λωζάνης συμπεφωνημένα.

Ἐπειδὴ ἡ μόνη ἐπιβαλλομένη λύσις τοῦ προκειμένου ζητήματος εἶναι ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ προσγενομένου ἡμῖν ἀδικήματος, ἡ διατήρησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος καὶ ἡ ἀναστήλωσις τοῦ Πα-

τριαρχικοῦ γοήτρου, τοῦθ' ὅπερ σύσσωμος ἡ Ἱεραρχία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὡς θεματοφύλαξ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμίων ἀξιοῖ καὶ ἀποδέχεται.

Ἐπειδὴ ὑπὲρ τῆς κανονικῆς ταύτης ἀπόψεως καὶ τῆς συνωδᾶ ταύτη διακανονίσεως τοῦ ζητήματος ἐκηρύχθησαν καὶ πᾶσαι αἱ Αὐτοκέφαλοι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, διαμαρτυρηθεῖσαι ἀρμοδίως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, χαρακτηρίσασαι τὸ αὐθαίρετον καθ' ἡμῶν τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως πραξικόπημα ὡς πλῆγμα κατὰ τῆς καθόλου Χριστιανωσύνης.

Διὰ ταῦτα ποιούμενοι ἐκκλησίαν εἰς τὴν πεφωτισμένην κρίσιν τῶν ἐντίμων μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν, ὅτι οὐδεμία λύσις ἀντικειμένη πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ Ὑμετέρου Ὑψηλοῦ Συμβουλίου. Τούναντίον δὲ ἀπεκδεχόμεθα μεθ' ἀπάσης τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅτι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θὰ συζητηθῇ, θὰ διευκρινισθῇ γενικώτερον τὸ ζήτημα τοῦ πατριαρχικοῦ καθεστῶτος εἰς τρόπον ὥστε πάντες οἱ τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀρχιερεῖς νὰ δύναται νὰ ἐξασκῶσιν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας ἀκωλύτως τὰ ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπορρέοντα δικαιώματα αὐτῶν ἀσχέτως πρὸς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς καὶ ὑπηρεσίας αὐτῶν.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 22 Φεβ/ρίου 1925

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν

Ἐνθερμος πρὸς Θεὸν Εὐχέτης

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ»⁵¹⁹.

Καὶ ἐπελήφθη μὲν τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἀλλ' ἄνευ θετικοῦ ἀποτελέσματος. Αἱ μεγάλαι δυνάμεις τῆς Χριστιανικῆς λεγομένης Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἦσαν μᾶλλον ἀσυγκίνητοι καὶ ἀδιάφοροι. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἀπεφάσιζον νὰ ἐπιβληθῶν εἰς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν, ἥτις προέβαλεν ὡς ἐσωτερικῆς φύσεως τὸ θέμα, ἐνῶ διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης ἦτο δεσμευμένη ἔναντι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διατηροῦντος πλήρως τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ αὐτοτέλειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν.

Οὕτω παρήρχετο ἄκαρπος ὁ καιρὸς. Ὁ Πατριάρχης ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπεχείρησε σύγκλησιν τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅπερ ὅμως κατέστη ἀδύνατον. Διὰ τοῦτο ἀπέλυσε πατριαρχικὰ γράμματα πρὸς τοὺς μητροπολίτας τοῦ θρόνου ζητῶν τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου γνώμας αὐτῶν⁵²⁰. Ἄλλ' ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς θλιβερὰ. Φαίνεται, ὅτι ἡ πλειονότης τῶν Ἱεραρχῶν ὑπέδειξεν αὐτῶ ὅπως παραιτηθῇ.

Οὕτως δ' ἐχόντων τῶν πραγμάτων καὶ ἀφοῦ ἐθεώρησεν, ὅτι ἀπέλιπε πᾶσα ἐλπίς περὶ εὐκταίας

519. «Γρηγόριος Παλαμᾶς», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 44—51, «Ἐκκλησία», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 73—74.

520. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 158.

λύσεως τοῦ πατριαρχικοῦ ζητήματος δι' ἐπανόδου αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς βασιλευσύνης, διεβίβασε τῇ 22 Μαΐου 1925 πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τὴν ἀπὸ τοῦ Θρόνου παραίτησιν αὐτοῦ, ἥτις ἐγένετο ἀποδεκτὴ, γνωστοποιηθέντος τούτου εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Πατριάρχῃν πρόην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνον τὸν ΣΤ'⁵²¹. Οὗτος δ' ἐλθὼν κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν Χαλκίδα, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐφησύχαζε, μέχρις οὔ, τῇ 28 Νοεμβρίου 1930 ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον⁵²².

Ἡ κηδεῖα αὐτοῦ, καθ' ἣν ἀπεδόθησαν τιμαὶ Ἀρχηγοῦ Κράτους εἰς τὸν ἐκλιπόντα ἐγένετο δημοσίᾳ δαπάνῃ χοροστατοῦντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, ὁμιλήσαντος ἐπικαιρῶς, τοῦ ἐπιτηδείου ἐκφωνηθέντος ὑπὸ τοῦ τότε Ἀποκρισαρίου τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου ἐν Ἀθήναις μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου. Τὸ ἱερὸν σκῆνωμα τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου ἐνεταφιάσθη ἐν τῷ Α' κοιμητηρίῳ Ἀθηνῶν μεταξὺ τοῦ ναυδρίου καὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀβέρωφ, παρὰ τοῖς μνημείοις δὲ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν.

Κωνσταντῖνος ὁ ΣΤ' ὑπῆρξεν ἀνὴρ μεμετρημένος, ὀλιγόλογος, συνετός, ἐπιβλητικός, πλήρης καλωσύνης, πίστεως καὶ θελήσεως. Ποσέφερεν, εἰς σειρὰν εὐγενῶν ἀγώνων, ἐξόχους ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν⁵²³. Κληθεὶς δ' ἐπὶ τῆς πατριαρχικῆς καθέδρας δὲν ἐβράδυνε νὰ δεχθῇ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν στέφανον, τὸν μαρτυρικόν⁵²⁴. Περὶ αὐτοῦ ἐλέχθησαν προσφυῶς ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου: «διετήρησεν ὅλως ἀμείωτον τὴν ἀξιοπρέπειαν... τὴν ἱερότητα τοῦ ἀξιώματος, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἀνεξικακίαν, τὴν ἐτοιμότητα καὶ πρὸς νέας θυσίας ἐὰν τοιαῦτα παρ' αὐτοῦ ἀπητούντο, ζῶν σύμβολον τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου...»⁵²⁵. Ἄξια λόγου ὡσαύτως εἶναι καὶ τὰ γραφέντα ἐν τῷ κυρίῳ ἄρθρῳ τῆς «Ἐκκλησίας», ἐνθα σὺν τοῖς ἄλλοις ἀναγινώσκομεν: «Διὰ τῆς σώφρονος ἐν ταῖς δοκιμασίαις ἐγκαρτερήσεως, τῆς βαθείας αὐτοῦ συνέσεως καὶ τῆς ἱεροπρεπεστάτης σεμνότητος ἐμαρτύρησε μέγα πίστεως βάθος καὶ θελήσεως ἰσχύιν, παρασχὼν ἑαυτὸν εὐγλωττον ὑπόδειγμα πρὸς τε τὸν Κλῆρον καὶ τὸν Λαόν, σεμνοτάτης αὐταπαρνήσεως καὶ πραγματικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐγκαρτερήσεως. Ἀλλὰ καὶ φέρων ἐπὶ τῆς Ἱεραρχικῆς αὐτοῦ κεφαλῆς τοῦ μαρ-

521. Αὐτόθι, σελ. 167, 183, Συνοδικοῦ, ἐνθ' ἄν. σ. 133.

522. Βλ. «Ἐκκλησία», ἐτ. Η' (1930), σελ. 396, Νίτσοῦ Ν., Ὁ πρόην Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντῖνος ΣΤ', ἐν «Γρηγόριος Παλαμᾶς», ἐτ. ΙΕ' (1931), σελ. 137, Πολυκάρπου, μητροπολίτου Μύρων, Ὁ ἐπιμνημόσυτος λόγος κατὰ τὸ μνημόσυνον Κωνσταντῖνου τοῦ ΣΤ' ἐν «Ὁρθοδοξία», ἐτ. ΣΤ' (1931), σελ. 62—68, Ρόκκου Π., Ὁ θάνατος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντῖνου ΣΤ' ἐν «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ἐτ. ΙΔ' (1930), σελ. 490—91, Ν.Ε. Λεξικόν, τόμ. ΙΑ', σελ. 878.

523. Βοβολίνη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 246, Ρόκκου, ἐνθ' ἄνωτ.

524. Πρβλ. «Ἐκκλησία», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 393.

525. Αὐτόθι, σελ. 395.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Οἱ τουρκικοὶ βαρβαρισμοί.

Δικαία ὑπῆρξεν ἡ ἀγανάκτησις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου διὰ τὰς νέας ἀσχημίας, τὰς ὁποίας διέπραξαν οἱ τουρκοὶ φοιτηταὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς βάρος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Οὗτοι ἐπέδραμον κατ' αὐτῆς, διέκοψαν τὰ διδασκόμενα μαθήματα, κατέστρεψαν τὰς τηλεφωνικὰς συνδέσεις τῆς Σχολῆς, ἐνήργησαν... ἔλεγχον ἐπὶ τῆς διδασκόμενης ὕλης καὶ προέβησαν ἐκ παραλλήλου εἰς παρατηρήσεις, διότι διδάσκειται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, καὶ ἠξίωσαν νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ ποῖον πνεῦμα γίνεται ἡ διδασκαλία εἰς τοὺς μαθητὰς!

Ἀληθῶς τὸ πρᾶγμα καθίσταται ἐξοργιστικόν! Δι' αὐτὸ τὰ διαβήματα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἐντονώτερα. Ἐπίσης ὁ Πάπας καὶ

οἱ ἡγέται πασῶν τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ἔπρεπε νὰ δείξουν τὴν εὐλιχοῦναιαν τῶν διατυμπανιζομένων οἰκουμενικῶν διαθέσεων των, ἀξιοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν των κυβερνήσεων, ὅπως αὐταὶ ἀπαιτήσουν τὴν ὀριστικὴν κατάπαυσιν τῶν συνεχῶς ἀνανεομένων τουρκικῶν βαρβαρισμῶν.

Καρποφόρος ἐπίσκεψις.

Ἡ κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Βουλγαρίας δεκαήμερος ἐπίσκεψις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα εἰς τὴν χώραν αὐτὴν, τῆς ὁποίας ἐπισκέψεως περιγραφήν ἐδώσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἱεράρχου ἀνάλογον ἐπίσκεψιν εἰς Γιουγκοσλαβίαν, ἀποτελεῖ νέαν ὡραίαν ἐκδήλωσιν τῆς ὑπὸ

τυρίου τὸν στέφανον, καὶ κρατῶν ἐν χερσὶ τῶν πικριῶν τὸ ποτήριον ὑποῦτο ζωηρὰ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν πατρίδα ὑπόμνησις ὅτι ἐκπρόσωπος τοῦ «πάσχοντος» Κλήρου προστίθεται καὶ αὐτὸς εἰς τὸν χορὸν τῶν ἐξιλαστηρίων θυμάτων ὑπέροχον θῦμα τῆς τοῦ Γένους εὐημερίας, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν διακυβέρνησιν τῶν τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας τεταγμένοι δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀμνήμονες τῶν πρὸς τὸ Ἔθνος ὑπηρεσιῶν τῆς Ἐκκλησίας»⁵²⁶.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐκ τῶν ἐν τῇ συγγραφῇ ταύτῃ ἐκτεθέντων συναγεται ἀβιάστως τὸ συμπέρασμα, ὅτι οὐκ ὀλίγον συνέβαλε καὶ ἡ ἔνδοξος Ἡπειρος εἰς τὴν, διὰ τῶν ἐκ ταύτης ὀρμωμένων ἱεραρχῶν αὐτῆς, διακυβέρνησιν τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν καιροῖς μάλιστα δυσχειμέροις.

Ἄπαντες ἐν γένει οὐκ ἀφίσταντο τῶν παραδεδομένων ἐν τῇ διαποιμάνσει λαοῦ εὐσεβοῦς, ὀρθοδόξου, στερρῶς ἔχομένου τοῦ τῆς ἀτιμότητος καὶ ἀγιωτάτης Ὀρθοδοξίας ἡμῶν ἀδαμαντίνου θησαυροῦ, ἀντιμετωπίζοντος ὁσημέραι ποικιλωνύμους κινδύνους ἐκ Δυσμῶν τε καὶ Ἀνατολῶν. Τούντεῦθεν διαπιστοῖ ὁ εὐσεβὴς ἀναγνώστης τὴν τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος πατριαρχῶν πρόνοιαν, ὅπως ἐπιτευχθῇ ποιά τις συμφωνία, ἐπ' αἰσίσις, προσέγγισις καὶ συνένωσις τῶν κρίμασιν οἷς οἶδεν ὁ Κύριος, ἀποσχισθειῶν Ἐκκλησιῶν ἐκ τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τῆς ἡμετέρας, περιφρουρῆται διηλεκκῶς καὶ παντοιοτρόπως ἡ ὀρθόδοξος πίστις καὶ δογματικὴ διδασκαλία, διαμένουσα ἐς αἰεὶ ἀνόθευτος, ἀδιάφθορος, ἀπαραχάρακτος, ὅπερ κατόρθωμα

ἐπετεύχθη διὰ τε Τοπικῶν Συνόδων καὶ ἄλλων προσφῶρων μέσων, ἐπισφραγισθὲν πλειστάκις δι' ὑπερόχων θυσιῶν καὶ ποταμῶν αἱμάτων.

Εὐάρεστος παρατήρησις εἶναι καὶ ἡ διὰ τὰς ἐπὶ μέρος Αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ὀλοπρόθυμος καὶ ἐπιμελής συμπαράστασις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διὰ τῶν ἐν λόγῳ πατριαρχῶν, εἰς δυσκόλους αὐτῶν περιστάσεις καὶ ἡ ἐνδελεχὴς ἐξέτασις καὶ ἐπίλυσις, δι' ἰδίων πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν πράξεων, τῶν ἀπασχολούντων τὰς ἑκασταχοῦ ἐπαρχίας τοῦ κλίματος τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως προβλημάτων ἐνοριακοῦ ἢ μοναστηριακοῦ ἢ διοικητικοῦ ἐν γένει δικαίου.

Ἰδιαίτατα οἱ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων οἰκουμενικοὶ πατριάρχαι, ὡς ἔθναρχαι ἐπέδειξαν σύνεσιν ἐν πᾶσι, ἅμα δὲ καὶ ἠρωϊσμόν ἀπαράμιλλον, ἔθνικόν παλμόν ἀπαρμειωτῶν, ἐν τῇ ἐξυπηρετήσῃ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἢ ἀφανοῦς τῶν ἔθνικων συμφερόντων, τῇ προστασίᾳ δεξιᾶ χειραγωγία τοῦ εὐσεβόφρονος καὶ δουλεύοντος μαρτυρικοῦ χριστιανικοῦ-ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ τῇ τοῦ Γένους ἔθνικῇ ἀποκαταστάσει, οὗ ἕνεκα ἐπέσυραν πολὺν πόνον τὴν μὴνιν τοῦ τυράννου καὶ ἐδοκίμασαν πτώσεις ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ Θρόνου, ἐξορίας οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, θάνατον δὲ μαρτυρικόν ἐν πολλοῖς.

Οὕτω πως δι' ἀγῶνων ἱερῶν, δι' ἀφθονίας τιμῶν αἱμάτων, καθηγιάσθη ἡ Ἑλληνοχριστιανικὴ Παράδοσις, ἣτις ἀποκατέστησε τοῦ Ἐθνους ἡμῶν τὴν ἐλευθερίαν ὑπὸ τὴν ἔνδοξον πρωτοπορείαν τῆς ἀγιωτῆς Ὀρθοδόξου Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἣτις πάντοτε καὶ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος θ' ἀποτελεῖ τὴν πρωτομάρτυρα, τροφὸν καὶ σκέπην τοῦ εὐλογημένου ἡμῶν Ἐθνους.

(Τέλος)

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

526. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 393.

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνταποκρίσεως εἰς τὸ αἷτημα τῆς συσφίξεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν νὰ τιμήσῃ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ διακεκριμένου Ἑλλήνος Μητροπολίτου τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθοδοξίαν, Μητέρα ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μετὰ συγκινητικῶν πράγματι ἐκδηλώσεων. Εὐστόχος δὲ ὁ Μακ. Πατριάρχης κ. Κύριλλος, ἀφοῦ ἐπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ φιλοξενήεντος Ἱεράρχου καὶ ἐξῆρε τὸ γεγονός ὅτι διὰ πρώτην ἤδη φοράν, ἀπ' ὅτου ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία κατέστη αὐτοκέφαλος (1872), Ἱεράρχης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐπεσκέφθη τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, ἐξαρχηγήσει τοῦτον ὡς τὴν πρώτην ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος χελιδόνα. Ἐπίσης ἡ εἰς αὐτὸν ἀπονομὴ τοῦ ἀνωτάτου χρυσοῦ παρασήμου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ρίλας, τοῖς μόνον μέχρι τοῦδε ἀπονεμηθέντος, δεικνύει τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην, πρὸς τῇ ἐπιθυμίᾳ ὅπως τιμήσῃ δικαίως καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἑλλήνος Ἱεράρχου, ὅστις, βαθὺς κάτοχος τῶν συναφῶν πρὸς τὰς διορθόδοξους σχέσεις ζητημάτων, διαθέτει ἀποδειγμένως τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκπροσωπῇ καρποφόρως τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν εἰς τοιαύτας ἐκκλησιαστικὰς ἐπικοινωνίας.

Διὰ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἀσφαλῶς ἀνεθερμάνθη ἡ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐν Χριστῷ ἀγάπη καὶ ἐσημειώθη ἀκόμη ἐν θετικῶν βῆμα πρὸς βελίωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς πλήρους ἐνότητος, ἡ ὁποία πρέπει νὰ διακρίνη, ἰδίως σήμερον, τὸν ὀρθόδοξον κόσμον διὰ τὴν προβολὴν καὶ ἀκτινοβολίαν τῆς Ὁρθοδόξιας.

Ἔχει μεταβληθῆ.

Καθ' ἃ μετέδωσε τὸ ἐν Γενεύῃ ἐκδιδόμενον Δελτίον Πληροφοριῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λένινγκραντ καὶ Λαντόγκας κ. Νικόδημος εἰς συνέντευξιν αὐτοῦ δοθεῖσαν πρὸς φιλανδρὸν δημοσιογράφον εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἐξῆς: «Ἡ ἀθεϊστικὴ προπαγάνδα ἐν Ρωσσίᾳ δὲν ἔχει ἐλαττωθῆ, ἀλλ' ἔχει μεταβληθῆ. Ἐνῶ αὕτη ἄλλοτε ἦτο ἀντικληρικὴ, σήμερον αὕτη διεξάγεται ἐπὶ τῆς λεγομένης «ἐπιστημονικῆς» βάσεως, χωρὶς νὰ σκώπητῃ τὸν κλῆρον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν».

Ὡς εἶναι φανερόν, καὶ ἡ νέα μορφή τῆς ἀθεϊστικῆς προπαγάνδας ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει εἶναι καταδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν, γνωστοῦ ὄντος, ὅτι οὐδόλως εἶναι δυνατόν ἡ ἐντὸς τῆς ἐμμόνου καὶ ἐνδοκοσμικῆς σφαιρᾶς κινουμένη ἐπιστήμη νὰ κλονίσῃ τὸ κῆρος τῶν ὑπερκοσμίων καὶ ὑπερβατικῶν ἀληθειῶν τῆς Θεοσεκείας.

«Ἡμέρα τῆς μητέρας».

Εἰς πολλὰς πόλεις τῆς πατρίδος μας ἐορτάσθη καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ «ἡμέρα τῆς μητέρας».

Δὲν ἐπρόκειτο περὶ συμβατικοῦ ἐορτασμοῦ, ἀλλὰ περὶ οὐσιαστικωτάτου. «Ὁ ἑλληνικὸς λαός, ὁ ὁποῖος διατηρεῖ ἀκόμη τὴν παλαιὰν παράδοσιν τῆς ἀφροσύσεως εἰς τὸν θεσμόν τῆς οἰκογενείας καὶ ἀποκαλεῖ «μάννα» καὶ τὴν πατρίδα του» ἀφιέρωσε διὰ μίαν ἀκόμη φοράν «τὰς στοργικὰς σκεψεις του πρὸς τὴν ἑλληνίδα μητέρα καὶ ὅλας τὰς μητέρας τοῦ κόσμου, ὡς ἀενάους δημιουργοὺς τῶν γενεῶν καὶ θεμέλια τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν».

Παρὰ ταῦτα, θὰ ἠθέλομεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθεῖαν λύπην μας, διότι καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἰς πολλὰς περιπτώσεις ὁ ἐορτασμός τῆς «ἡμέρας τῆς μητέρας» ἐγένετο οὐχὶ ὑπὸ τὰς εὐλογίας καὶ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας καὶ χωρὶς οἰονδίποτε συσχετισμὸν πρὸς τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα. Τοῦτο εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτον τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσω ἡ ἀνύψωσις τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεως τῆς γυναικὸς ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸν Χριστιανισμόν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Τιμητικαὶ διακρίσεις.

Εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀνεκήρυσεν ἐσχάτως ἐπιτίμως διδάκτορας αὐτῆς δύο ἐκλεκτοὺς διακόνους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης. Πρόκειται διὰ τὸν Ὀμότιμον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκὸν κ. Π. Μπρατσιώτην καὶ διὰ τὸν Ὀμότιμον καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης Ἰ. Παναγιωτίδην.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Σχολή, συνεχίζουσα τὸ ἔργον τῆς ἀπονομῆς τιμητικῶν διακρίσεων εἰς ὀμοτίμους καθηγητάς, τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο π.χ. εἰς τὸ παρελθὸν διὰ τὸν διακεκριμένον καθηγητὴν κ. Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτον καὶ διὰ τοὺς ἀειμνήστους Γ. Σωτηρίου καὶ Ν. Λούβαριν, ἐτίμησε νῦν τὸν ὡσαύτως διακεκριμένον καθηγητὴν κ. Π. Μπρατσιώτην διὰ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας οὗτος λόγος καὶ γραφίδι καὶ ἔργω προσέφερεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογίαν, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ ἔθνος. Ὁ κ. Παναγιωτίδης ἐξ ἄλλου ἐτιμήθη οὐ μόνον διότι ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν στυλοβατῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ἀλλὰ καὶ διότι προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν καθ' ὅλον Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Κοσταντινουπόλεως.

Ἡ «Ἐκκλησία» εὖχεται, ὅπως ἀμφότεροι οἱ τιμηθέντες συνεχίσουν ἐπὶ ἔτη πολλὰ νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ Θεολογίαν.

Πρέπει καὶ εἶναι δυνατόν.

Ἡ δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» μελέτη τοῦ καθηγητοῦ κ. Κωνσταντίνου Καλοκώδη ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Ἐκκλησία» πείθει πάντα

ἀπροκατάληπτον ἀναγνώστην, ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα πρέπει καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαρχοῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν καὶ αἰγίδα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν προτεινομένων ὑπὸ τοῦ κ. καθηγητοῦ μέτρων οὐ μόνον θὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν διασαλευθεῖσαν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ἠθικὴν τάξιν ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ τοῦ τόπου μας, ἀλλὰ καὶ θὰ προβάλῃ διεθνῶς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν. «Εἰς τὴν σημερινῇ ἐποχῇ, εἰς τὴν ὁποίαν... αἱ Ἐκκλησίαι προσπαθοῦν νὰ ἐμφανίσουν ὅ,τι καλύτερον ἔχουν... διαφημίζουσι δὲ εἰς πολυτελεῖς ἐκδόσεις τὰς ἀρχαιοτήτας αὐτῶν», εἶναι βέβαιον, ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλλάς (ἡ ὁποία πρωτεύει καὶ ἐξ ἀπόψεως χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων, ἥτοι ἔργων ἐξόχου πάντοτε καλλιτεχνικῆς ποιότητος καὶ ἀναμφιβόλως ἰδιαζούσης δογματικῆς σπουδαιότητος), διὰ τῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἀναλήψεως καὶ ἀναδείξεως αὐτῶν, τὰ μάλιστα θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων γνωριμίαν τῆς οὐσίας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀναγνώρισιν ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἡμεῖς καθ' ἐκάστην λαμβάνομεν ἐμπειρίαν εἰς τὴν ζωσαν λατρείαν τῶν ἱερῶν μας μνημείων».

Κατὰ μέγα μέρος λύσις τοῦ προβλήματος.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ ἐπισημανθῇ ἰδιαίτερος, ὅτι ἡ ὑπαγωγή τῶν χριστιανικῶν μνημείων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας θὰ συντελέσῃ, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔχει τοιυσηθῇ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας», εἰς τὴν κατὰ μέγα μέρος λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν ἀδιορίστων θεολόγων.

Ἡ Ἐκκλησία, ἀναλαμβάνουσα τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα, «θὰ ἐπανδρώσῃ δι' αὐτῶν, ὡς Ἐπιμελητῶν καὶ Ἐφόρων, τὸν Μνημειακὸν τῆς κλάδου. Οὕτω καὶ διὰ τοῦ κλάδου τούτου θὰ ἀπορροφᾶται σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀδιορίστων Θεολόγων (ὑπολογίζομεν τριακοσίους), θὰ προστατευθοῦν δὲ καὶ τὰ μνημεῖα ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοκαπήλους».

Ἐπειτα οἱ Θεολόγοι Ἐπιμεληταὶ Χριστιανικῶν Ἀρχαιοτήτων «θὰ εἶναι καὶ οἱ ξενάγοι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ μνημεῖα τῆς». Οὗτοι «θὰ ἐρμηνεύουν εἰς τὸν λαὸν τὰ μνημεῖα, τὸν χαρακτήρα, τὴν ποιότητα καὶ πρὸ πάντων τὸν σκοπὸν τῆς τέχνης των. Οἱ κορασμοὶ τῆς καρδίας τῶν Ἱεραποστόλων αὐτῶν τῆς Χριστιανικῆς Τέχνης θὰ μεταδίδονται καὶ εἰς τὸν λαὸν μας, ὁ ὁποῖος τσιουτοτρόπως μνουόμενος, θὰ γίνηται, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ὁ πρῶτος φύλαξ τῶν Ἀρχαιοτήτων».

«Συμβουλευτικὸν κέντρον δι' ἐγγάμους καὶ μελλονόμους».

Εἶναι κατὰ πάντα ἀξιόπαινος ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Ἐθνογικῆς» διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς ἰδρυσιν «Συμβουλευτικὸν κέντρον δι' ἐγγάμους καὶ μελλονόμους», ὅπερ θὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίας εἰς δύο τομεῖς, ἥτοι εἰς

τὸν τομέα τῶν προγραμμαίων ἱατρικῶν ἐξετάσεων καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν συμβουλῶν πρὸς μελλονόμους καὶ ἐγγάμους. Αἱ συμβουλαὶ ἀφοροῦν εἰς τὰς θεμελιώδεις γνώσεις ἐπὶ τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας τῆς ἀναπαραγωγῆς, εἰς τὴν ἐγκυμοσύνην καὶ τὸν τοκετόν, εἰς τὸν προγραμματισμὸν τῆς οἰκογενείας, εἰς τὰ προβλήματα στεριότητος καὶ γονιμότητος, εἰς τὰ προβλήματα γενετικῆς καὶ κληρονομικότητος, εἰς τὴν γενετήσιον προσαρμογὴν τοῦ ζεύγους, εἰς τοὺς κοινωνικοὺς καὶ ψυχικοὺς παρόντας τοῦ γάμου, εἰς τὰ ψυχολογικὰ προβλήματα τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως καὶ εἰς θέματα νομικῆς φύσεως.

Ἀσφαλῶς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Συμβουλευτικὸν Κέντρον θὰ προσφέρῃ μεγαλυτέρας ὑπηρεσίας, ἐὰν ἐπιδιώξῃ τὴν συνεργασίαν καὶ μετ' ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ὅτινες θὰ δύνανται νὰ παρέχουν διαφώτισιν διὰ τὰ ἠθικὰ προβλήματα τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως.

Στίγμα διὰ τὸν πολιτισμὸν.

Καθ' ἃ ἀνεγράφη εἰς τὸν τύπον, χιλιάδες ἀθροπίνων ὑπάρξεων λιμώττων ἐν Ἰνδία. Δι' αὐτὸ πολλοὶ Ἰνδοὶ ἀναγκάζονται νὰ πωλοῦν τὰ τέκνα των ἀντὶ ἐνὸς ρουπίου (δηλαδὴ περίπου ἑξ δραχμῶν), διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφίμα.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως ἐν στίγμα διὰ τὸν πολιτισμὸν τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Ἀσφαλῶς ἡ κατάστασις τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἦτο πολὺ εὐτυχεστέρα, ἐὰν τὰ μεγάλα ἔθνη διέθετον διὰ τοὺς πεινῶντας ἐν μέρος τῶν κατασπαταλωμένων ὑλικῶν ἀγαθῶν δι' ἀτομικοὺς ἐξοπλισμοὺς ἢ διὰ διαπλανητικὰς πτήσεις.

Ἀπαιτεῖται λήψις αὐστηρῶν μέτρων.

Ὁρθῶς θρησκευτικῆ ἐφημερὶς ἐπιστᾶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τῶν ἀσχημῶν, τὰς ὁποίας παρουσιάζουν «τουρίσται» καὶ περιηγηταὶ τινας. «Δυστυχῶς ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν μερικοὶ ἐλεεινοὶ εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἀκόμη ἐλεεινότεροι εἰς τὴν συμπεριφορᾷ. Ρυπαροί, κουρσελῆδες, ἡμίγυμνοι, ἀδιάντροποι εἰς τὰς πράξεις των, ἀναισχυντοὶ ἀπέναντι ὄλων, ἀδιάφοροι διὰ τὸ ποῦ θὰ κοιμηθοῦν, τί θὰ φάγουν, πῶς θὰ ζήσουν, κλέπτοντες ἢ ἐπαιτοῦντες διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἐξόδων συντηρήσεώς των, ἀποτελοῦν βέβαια κακὴν ἐκπροσώπησιν τῆς χώρας των, ἀλλὰ καὶ δυσφήμισιν τῆς πατρίδος μας».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, λόγοι στοιχειώδους ἐδ-πρεπειίας καὶ σεβασμοῦ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπιβάλλον τὴν ἄμεσον λήψιν αὐστηρῶν μέτρων πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Ἰδίως πρέπει νὰ ληφθοῦν μέτρα, ἵνα προφυλαχθοῦν ἡ ἑλληνικὴ ὑπαιθρος καὶ αἱ ἑλληνικαὶ νῆσοι ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἠθικῆς σήψεως καὶ φθορᾶς, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς κατ' ἀπαράδεκτον τρόπον διαδίδεται εἰς τὸν τόπον μας ὑπὸ τινῶν ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος «τουριστῶν».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 26 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 10 Μαΐου 1966 ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἄτομα κ.ο.κ. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 1ῃ Μαΐου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

—Τῆ 8ῃ Μαΐου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Προέστη: Τῆ 2ῃ Μαΐου, ἐν τῷ ἱερῷ ναῶ τῶν Ἁγίων Πάντων Καλλιθέας, τῆς Νεκρωσίου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀειμνήστου Ἡρακλέους Βασιλείου, γαμβροῦ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Σύρου κ. Δωροθέου.

—Τῆ 8ῃ Μαΐου τοῦ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθέντος Μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Στυλιανοῦ Γονατᾶ.

Προήδρευσε: Τῆ 27ῃ Ἀπριλίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

—Τῆ 29ῃ Ἀπριλίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

—Τῆ 4ῃ Μαΐου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τῆ 5ῃ Μαΐου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

—Τῆ 6ῃ Μαΐου τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθώσεων καὶ Διαχριστιανικῶν Ζητημάτων καὶ τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τῆ 7ῃ Μαΐου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

—Τῆ 10ῃ Μαΐου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Μετέβη: Τῆ 5ῃ Μαΐου εἰς τὰ Ἀνάκτορα Ἀθηνῶν καὶ ἐνεγράφη εἰς τὸ βιβλίον συγχαρητηρίων ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἐορτῇ τῆς Α.Β.Υ. τῆς Πριγκιπισίας Εἰρήνης.

Παρέστη: Τῆ 5ῃ Μαΐου εἰς τὴν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἐορτῇ δοθεῖσαν δεξίωσιν ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Αἰθιοπικῆς Πρεσβείας.

Ἐδέχθη: Τῆ 27ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν καὶ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Ἀλέξανδρον, τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Πατασπύρου, τὸν βουλευτὴν καὶ τέως ὑπουργόν κ. Σταύρον Νικολαΐδην, τὸν βουλευτὴν καὶ τέως ὑπουργόν κ. Βρανόπουλον, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη παν. ἀρχιμ. Χαρ. Βασιλόπουλον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρη, τὸν αἰδεσίμ. Πρωτοπρεσβύτερον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καρύκη κ. Νικόλαον Παπαδόπουλον, τὸν ἱερέα τῆς Δανίας κ. Σάβρεν Πράλλ, τὸν ὑφηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Παναγ. Σιμωντᾶν, τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον καὶ τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον Νεαμονιτάκη.

—Τῆ 28ῃ Ἀπριλίου, εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ παρουσίᾳ τῶν Σεβασμ. Συνοδικῶν Συνεδρῶν, τὸν ἐξοχώτατον ὑπουργόν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀλλαμανῆ.

—Τῆ 29ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον, Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖον, Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτήριον καὶ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Θεόκλητον, τὸν ἐκ Καβάλας κ. Ἀρβανιτόπουλον, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Χριστ.

Παρασκευαΐδην, ἐπιτροπὴν ἀποστράτων ἀξιωματικῶν τοῦ οἰκισμοῦ Παπάγου καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς Ἀμφιθέας.

—Τῆ 30ῃ Ἀπριλίου τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην, τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου κ. Γκόσεβιτς καὶ τὸν ταξίαρχον ἐ.ἀ. κ. Κυριαζῆν.

—Τῆ 2ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Λένινγκραντ καὶ Λαδόγας κ. Νικόδημον συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου κ. Μελχισεδέκ, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, Γρεβενῶν κ. Χρυσόστομον καὶ Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖον, τὸν ὁμότιμον καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Παναγ. Τρεμπέταν καὶ τὸν ὑφηγητὴν κ. Μαγκάκη, γαμβρὸν τοῦ ἀειμνήστου Στυλιανοῦ Γονατᾶ.

—Τῆ 3ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον καὶ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον καὶ τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας πανοσ. ἀρχιμ. Παῦλον Καρβέλην.

—Τῆ 4ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας Νουβίας κ. Παρθένιον, Κορινθίας κ. Παντελεήμονα, Σύρου κ. Δωροθέου, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητον, Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτήριον, Δράμας κ. Διονύσιον καὶ Ἀργολίδος κ. Χρυσόστομον, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην καὶ ἐπιτροπὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου Κολωνοῦ.

—Τῆ 6ῃ Μαΐου τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Γαλλίας καὶ Ἑξαρχον Βελγίου, Λουξεμβούργου, Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας κ. Μελέτιον μετὰ τοῦ προϊσταμένου τοῦ ἐν Μασσαλίας ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου πανοσ. ἀρχιμ. Ἰακώβου Κορόζη, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη πανοσ. ἀρχιμ. Χαρ. Βασιλόπουλον καὶ τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην.

—Τῆ 7ῃ Μαΐου τὸν Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον ἐν τῇ περιφερείᾳ Νέστου πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιοφῆν.

—Τῆ 9ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον καὶ Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομ. Γιαλούρη, τὸν Διευθυντὴν τῆς Θρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας Γ.Ε.Σ. πανοσ. ἀρχιμ. Ἀμβρόσιον Μαντζῶρον καὶ τὸν στρατηγὸν Χωροφυλακῆς ἐ.ἀ. κ. Φλώκον.

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Ἰδιαίτερον λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν προσέλαβεν ἡ λιτανεία τῶν Ἱερῶν Λειψάνων τοῦ Πολιούχου τῆς πόλεως καὶ Ἐπαρχίας Καρδίτσας Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Σεραφεῖμ τελομένην δυνάμει Διατάγματος τῆν Κυριακὴν τῶν Μυροφόρων. Εἰς τοῦτο συνέβαλε μεγάλως ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Κύριλλος, ὁ Δήμαρχος κ. Χαρίτος καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ.

Τὴν ἐορτὴν ἐλάμπρυνον διὰ τῆς παρουσίας των προσκληθέντες ὑπὸ τοῦ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ἡλείας Γερμανός, Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ, Ἐλασσώνος Ἰακώβος καὶ Γρεβενῶν Χρυσόστομος.

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὴ Λειτουργία συλλειτουργούντων ἀπάντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν. Περί τὴν 11ην π.μ. ἔλαβε χώραν ἡ καθιερωμένη λιτανεία τῶν Ἱερῶν Λειψάνων διὰ μεγάλης Ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς, στρατιωτικῆς παρατάξεως εἰς τὴν ὁποίαν προσέδωσε τόνον ἡ Στρατιωτικὴ μουσικὴ τῆς Στρατιᾶς Λαρίσης.

Εἰς αὐτὴν παρέστησαν ὁ Νομάρχης κ. Παπαδάκος μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Νομαρχίας, οἱ Βουλευταὶ κ. Δ. Θανάπουλος, τ. ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς καὶ Ἄπ. Ἀντωνίου τ. Ὑπουργός, ὁ Δήμαρχος κ. Χαρίτος, οἱ Δήμαρχοι Σοφάδων Μουζακίου, Φαρσάλων, Λαρίσης, Βόλου, τὸ Δικαστικὸν σῶμα Καρδίτσας, ὁ Στρατηγὸς Διοικητῆς τῆς Μεραρχίας Τρικκάλων καὶ ὁ Διοικητῆς τοῦ Συντάγματος Καρδίτσας, πάσαι αἱ ἀρχαὶ

Καρδίτσης καὶ τῆς περιφέρειας, δύο ἑκατοντάδες ἱερέων καὶ ἀρκετὰ χιλιάδες προσκυνητῶν ἐκ Καρδίτσης καὶ ξένοι.

Εἰς τὴν Κεντρικὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως μετὰ τὴν τέλεισιν Ἀρτοκλασίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Κύριλλος προσεφώνησε καταλλήλως τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ ἀπήντησεν ἐμπεριστατωμένως ὁ Σεβ. Ἡλείας ἐκ μέρους καὶ τῶν ἄλλων Μητροπολιτῶν ἐκφωνήσας ἐν συνεχείᾳ τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως παρέθεσεν εἰς τὸ κέντρον Πανσύλλου γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν, εἰς ὃ παρέκάθησαν ἑκατὸν ἄτομα.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου κ. Ἀδάμος ἠύχαριστησεν ἐξ ὀνόματος τοῦ Δήμου τοὺς τιμήσαντας διὰ τῆς παρουσίας των τὴν ἑορτὴν τοῦ Πολιούχου καὶ ἰδιαίτερος τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας, οἵτινες διὰ τῆς παρουσίας των ἐλάμπρυνον τὴν ἑορτὴν καὶ ἐτόνωσαν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Χριστιανῶν. Ἰδιαίτερος δὲ ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Κύριλλον, ὅστις διὰ τῆς δραστηριότητος του κάθε ἔτος προσπαθεῖ νὰ διδῇ περισσότερο λαμπρότητα εἰς τὴν ἑορτὴν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβ. Ἡλείας κ. Γερμανὸς ὡς πρεσβύτερος τῶν συναδέλφων του Μητροπολιτῶν καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτῶν ἠύχαριστησεν τὸν Σεβ. κ. Κύριλλον, τὸν κ. Δήμαρχον καὶ τὸν Πρόεδρον κ. Ἀδάμον.

Τὴν παραμονὴν ὥραν 4ην ἀπογευματινὴν ἅπαντες οἱ Μητροπολιταὶ καὶ ἀρχαὶ καὶ πλῆθος χριστιανῶν μετέβησαν εἰς Φανάριον, τόπον τοῦ Μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου, καὶ παρηκολούθησαν τὴν τελεθεῖσαν εἰς τὸν ὁμώνυμον Ναὸν χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλείας, ὅστις ὠμίλησε περὶ τῆς θυσίας καὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου.

Ἐν συνεχείᾳ δὲ κατήλθον εἰς Καρδίτσαν οἱ πρὸς ἐτελέσθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Καρδίτσης Μέγας ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ συγχοροστατοῦντων ἁπάντων τῶν Ἀρχιερέων ἐν μέσῳ πλήθους Ἐκκλησιασματος.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τὴν 29 Ἀπριλίου ἐξ ἡ Θεολογικῆ Σχολῆ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἐν ἐπίσημῳ τελετῇ ἀνεκήρυξεν ἐπιτίμιος διδάκτορας αὐτῆς τὸν ὁμότιμον καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ ἀκαδημαϊκὸν κ. Παν. Ἰ. Μπρατσιώτην καὶ τὸν ὁμότιμον καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης κ. Ἰωάννην Παναγιωτίδην.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Χίου

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων) καὶ προτιθέμενοι νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χριστοῦ τῆς Κοινότητος Βολισσοῦ, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου τῆς Κοινότητος Βολισσοῦ καὶ 3) Ἁγίου Κηρύκου τοῦ Δήμου Βροντάδου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τῆς Πολιτείας ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ δελτίον «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἀπάσας τὰς διακελευομένας πιστοποιήσεις, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίω.

Ἐν Χίῳ τῇ 4ῃ Ἰανουαρίου 1966

Ὁ Τοποτηρητὴς
† Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἀρθρον 46 τοῦ Ἀν. Νόμου 2200/40 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων) προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν χηρεύουσαν θέσιν τακτικῆς ἐφημε-

ρίου τῆς ἐνορίας Ρηγαίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖά μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν ὡς ἄνω ἐνορίαν.

Ἐν Καρδίττῃ τῇ 2ῃ Μαΐου 1966

† Ο Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200 τοῦ 1940 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων), καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ, πρὸς κατάληψιν τῆς χηρεύουσας θέσεως τακτικῆς Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Χαλκιιάδων.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 4ῃ Μαΐου 1966

† Ο Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200 τοῦ 1940 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων), καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ, πρὸς κατάληψιν τῆς χηρεύουσας θέσεως τακτικῆς Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Σγάρας Καταρράκτου.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 4ῃ Μαΐου 1966

† Ο Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ο Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

† Ο Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας:

30 ἐτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίῳ Σπεράντσα, Ὡς τάχιστα.

Ἐγγραφα τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Δ' φάσις τῆς Β' Βατικ. Συνόδου.

«Ἐνότης ἐν τῇ ἀληθείᾳ».

Ἀρχιμ. Τίτου Καράντζαλη, Ἱεροκήρυκος Παραμυθίας, Ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν ἁγίας Ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς Κουγίου Σουλίου (ἱερομονάχου Σαμουήλ) καὶ τὰ εὑρεθέντα κατ' αὐτάς κειμήλια.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ζωὴ καὶ ἔργον τῶν ἐξ Ἡπείρου ὁρμωμένων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Προκηρύξεις.